

Kontrollbegrepet i IFRS 10

Hvordan har børsregistrerte selskaper i Norge vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10, og hvilke effekter har dette hatt på konsernregnskapet?

Line Haugen Tømmerbakk

Veileder: Kjell Ove Røsok

Masteroppgave innenfor regnskap og revisjon

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer inntår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som en del av masterstudiet i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole (NHH).

Oppgaven er skrevet høsten 2018, og prosessen har vært både lærerik og krevende. Jeg har tilegnet meg mye kunnskap om IFRS 10, som jeg håper å ha nytte av gjennom resten av studietiden og i arbeidslivet. Spesielt interessant har det vært å studere ulike selskapers årsrapporter for å se hvordan de benytter IFRS, og da spesielt IFRS 10, i praksis.

Jeg vil få takke min veileder, Kjell Ove Røsok, for gode og konstruktive tilbakemeldinger underveis i skriveprosessen. Dette har vært til god hjelp.

Avslutningsvis vil jeg takke familie og venner for at dere har vist interesse og forståelse i skriveprosessen.

Bergen, 19.12.2018

Line Haugen Tømmerbakk

Sammendrag

Fra og med 1. januar 2014 ble IFRS 10 *Konsernregnskap* obligatorisk for børsnoterte selskaper i Norge. Standarden tar utgangspunkt i en kontrollmodell som kan benyttes på alle typer investeringer. Sentralt i denne modellen er tre kumulative vilkår som må være oppfylt for at investor har kontroll og må konsolidere investeringen i konsernregnskapet. Vilkårene er at investor må ha makt over investeringen, han må ha rettigheter til variabel avkastning og han må kunne bruke sin makt til å påvirke avkastningen. IFRS 10 inneholder veiledning for hvordan investor kan kontrollere en investering selv om han ikke har majoriteten av stemmerettene. Dette omtales som de-facto-kontroll, og veiledning rundt dette er en vesentlig endring fra tidligere standard.

Oppgavens problemstilling tar utgangspunkt i hvordan investor vurderer om han skal konsolidere en investering etter IFRS 10, og hvilke effekter dette har på konsernregnskapet. For å besvare problemstillingen blir først relevant teori gjennomgått. Her blir det foretatt en grundig gjennomgang av kontrollbegrepet og aspekter ved det. Videre har jeg gjennomført en undersøkelse av selskapene på Oslo Børs. Her tar jeg utgangspunkt i selskapenes årsrapport fra 2014 for å identifisere selskaper som er berørt av IFRS 10. Undersøkelsen viste at det var seks selskaper på Oslo Børs som fikk endret konsolidering etter innføringen av IFRS 10.

I vurderingen av om kontroll foreligger er det makt-vilkåret som utpeker seg blant de berørte selskapene på Oslo Børs. For å ha makt må investor ha eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktivitetene i investeringen. I analysen fremkommer det at vurderingen av relevante aktiviteter kan være avgjørende for kontrollspørsmålet. I vurderingen av eksisterende rettigheter blir det sett på hvordan de berørte selskapene kan ha makt uten å ha majoriteten av stemmerettene. Dette er en vurdering som krever skjønn, og selskapenes vurderinger samsvarer i stor grad med veiledningen i standarden. Regnskapsmessig påvirkes konsernregnskapet når et selskap konsoliderer flere eller færre investeringer, effektene er svært varierende mellom de berørte selskapene. Informasjonen IFRS 10 tilføyer regnskapet er relevant fordi den gir et helhetlig inntrykk av den økonomiske situasjonen i investeringen, men bruken av skjønn kan medføre ulike konklusjoner i to ellers like selskaper.

Innholdsfortegnelse

LISTE FOR FIGURER	6
1. INTRODUKSJON	8
1.1 BAKGRUNN FOR OPPGAVEN OG TIDLIGERE FORSKNING	8
1.2 PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNING	10
1.3 OPPGAVENS OPPBYGNING	10
2. TEORI	12
2.1 KORT OM IFRS OG DET KONSEPTUELLE RAMMEVERKET	12
2.2 IFRS 10.....	14
2.2.1 <i>Kritikk mot IAS 27 og SIC 12</i>	14
2.2.2 <i>Formålet med IFRS 10</i>	15
2.3 KONTROLL	16
2.3.1 <i>Makt</i>	17
2.3.2 <i>Eksponert for eller rettigheter til variabel avkastning</i>	20
2.3.3 <i>Mulighet til å bruke makten for å påvirke avkastningen</i>	20
2.4 DE-FACTO-KONTROLL	21
2.4.1 <i>Stemmeretter</i>	21
2.4.2 <i>Potensielle stemmeretter</i>	25
2.4.3 <i>Kontraksregulerte avtaler</i>	25
2.5 STRUKTURERTE FORETAK	26
2.6 IFRS 10 I SAMMENHENG MED IFRS 11 OG 12	27
3. METODE	28
3.1 PRIMÆR- OG SEKUNDÆRDATA.....	28
3.2 KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE	28

3.3	DATAINNSAMLING	29
3.4	KVALITET AV DATA	30
3.4.1	<i>Reliabilitet</i>	30
3.4.2	<i>Validitet</i>	31
4.	ANALYSE	32
4.1	RESULTATER AV UNDERSØKELSEN PÅ OSLO BØRS	32
4.2	VURDERING AV KONSOLIDERING	33
4.2.1	<i>Kontrollbegrepet i selskaper som ikke har hatt en endring</i>	34
4.2.2	<i>Kontrollbegrepet i selskaper som har hatt en endring</i>	34
4.2.3	<i>Eksisterende rettigheter og de-facto-kontroll</i>	37
4.2.4	<i>Strukturerte foretak</i>	41
4.2.5	<i>Kontinuerlig vurdering</i>	42
4.2.6	<i>Delkonklusjon</i>	43
4.3	EFFEKTER PÅ KONSERNREGNSKAPET	44
4.3.1	<i>Regnskapsmessige effekter</i>	44
4.3.2	<i>Andre effekter på konsernregnskapet</i>	47
5.	AVSLUTNING	50
5.1	OPPSUMERING OG KONKLUSJON.....	50
5.2	UTFORDRINGER OG SVAKHETER VED OPPGAVEN.....	52
5.3	FORSLAG TIL VIDERE FORSKNING.....	52
6.	REFERANSER	54

Liste for figurer

Figur 1: Kvalitative kvalitetskrav, basert på illustrasjon i Financial Accounting (Spiceland, et al., 2014).....	13
Figur 2: Kontroll jf. IFRS 10.7 (egenkomponert).....	16
Figur 3: Makt jf. IFRS 10.10 (egenkomponert).	17
Figur 4: Figur som illustrer eksempel 4 i IFRS 10 (egenkomponert).	24
Figur 5: Figur som illustrerer eksempel 7 i IFRS 10 (egenkomponert).	24
Figur 6: Sektordiagram som viser hvordan IFRS 10 har påvirket selskapene på Oslo Børs (egenkomponert).	33
Figur 7: Aksjonærer i Austevoll Seafood (egenkomponert).	39

Forkortelser

EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
ESMA	European Securities and Markets Authority
EU	Europeiske union
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standard
SIC	Standard Interpretations Committee
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles

1. Introduksjon

I dette kapitlet vil først bakgrunnen for oppgaven og tidligere forskning bli gjennomgått. Deretter introduseres problemstillingen og det blir en gjennomgang av oppgavens avgrensninger og disposisjon.

1.1 Bakgrunn for oppgaven og tidligere forskning

Det skjer stadig endringer i regnskapsstandardene til IASB, enten som følge av endringer i eksisterende standarder eller som følge av utgivelser av nye standarder. Dette kan føre til at både regnskapsprodusenten og regnskapsbrukeren må endre sine vurderinger og konklusjoner av regnskapet.

Fra 1. januar 2014 ble IFRS 10 *Konsernregnskap* den gjeldende standarden for konsernregnskap. Standarden erstattet den delen av IAS 27 *konsolidert og separert regnskap* som omhandlet konsernregnskap, samt tolkningsuttalelsen SIC 12 *Konsolidering – foretak for særskilte formål* (Bernhoft, 2015). I IFRS 10 introduseres et nytt kontrollbegrep, noe som er relevant for alle selskaper som utarbeider et konsolidert konsernregnskap. Det nye kontrollbegrepet bygger på at investor må ha makt over selskapet som det er investert i, at han er eksponert for, eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i selskapet, og at han har mulighet til å bruke sin makt over selskapet til å påvirke sin avkastning. Dersom kontroll foreligger skal investeringen konsolideres i konsernregnskapet.

Det har både i forkant og etterkant av innføringen av IFRS 10 blitt gjennomført undersøkelser og forskning i tilknytning til implementeringen av standarden. I 2011, året IFRS 10 ble implementert, gjennomførte EFRAG en undersøkelse der de ønsket å få tilbakemelding på ulike situasjoner som kan oppstå som følge av blant annet innføringen av IFRS 10. Deltakerne var 27 selskaper fra syv forskjellige europeiske land (EFRAG, 2012). I undersøkelsen ble deltakerne bedt om å bruke prinsippene i de nye standardene på et representativt utvalg av sine investeringer og felles kontrollerte ordninger. EFRAG identifiserte to selskaper som kom til å få vesentlige endringer som følge av innføringen av IFRS 10 (EFRAG, 2012). Endringen hos disse selskapene knyttet seg til konsolidering av selskaper der investor ikke hadde majoriteten av stemmerettene men likevel kontrollerte

---

investeringen (EFRAG, 2012). Deltakerne rapporterte at veiledningen og eksemplene i standarden var til god nytte i sine vurderinger rundt de-facto-kontroll (EFRAG, 2012).

Etter at IFRS 10 hadde trådt i kraft, ble det gjennomført en undersøkelse på børsregistrerte selskaper i Praha og Warszawa. Undersøkelsen presenteres i forskningsartikkelen *The adoption of IFRS 10 and its impact on the scope of Consolidation*, utgitt i 2015 av Tereza Gluzová. Gluzová (2015) tar utgangspunkt i årsrapportene fra 2013 og 2014 til de børsregistrerte selskapene i Praha og Warszawa, og finner at fire børsregistrerte selskaper som fikk endret sin konsolidering som følge av IFRS 10, dette utgjør 10 % av selskapene. Det var ingen selskaper som måtte konsolidere færre investeringer etter innføringen av IFRS 10. Av de fire selskapene var tre fra bank- og forsikringsbransjen, mens ett var fra IT-bransjen (Gluzová, 2015).

ESMA gjennomførte i 2014 en undersøkelse av 103 selskaper fra 26 EØS-land (ESMA, 2016). Undersøkelsen tok utgangspunkt i konsernregnskapet fra 2014 til selskaper som var avhengig av å benytte skjønn for å avgjøre om kontroll forelå, og/eller hadde vesentlige minoritetsinteresser i andre foretak. I undersøkelsen fremkommer det at 55 % av deltakerne oppga at de måtte konsolidere selskaper hvor de ikke hadde majoriteten av stemmerettene (ESMA, 2016). Bakgrunnen for at de likevel kunne konsolidere, var blant annet spredt eierskap på de resterende eierne, representasjon i styret, kontraktsregulerte avtaler mellom aksjeeierne og andre kontraktsregulerte avtaler (ESMA, 2016).

En annen artikkel, *Discipline and punish: Exploring the application of IFRS 10 and 12*, går mer på forståelse av kontrollbegrepet i IFRS 10. I artikkelen er informasjonen innhentet ved hjelp av intervjuer med personer som anses som eksperter på IFRS. Blant annet blir det uttalt at IFRS 10 gir god veiledning rundt vurderingen av kontroll, men at den er lang og til tider repeterende (Zijl & Maroun, 2014).

Ingen av undersøkelsene eller forskningsartiklene tar for seg implementeringen av IFRS 10 blant selskaper i Norge. Jeg ønsker derfor å se nærmere på IFRS 10 i konsernregnskapene til selskaper registrert på Oslo Børs. Dette er interessant fordi det kan gi innblikk i om børsregistrerte selskaper i Norge skiller seg fra selskaper i andre deler av Europa, både med tanke på hvilken effekt standarden har på konsernregnskapet og med tanke på hvordan et selskap avgjør om det kontrollerer en investering.

1.2 Problemstilling og avgrensning

En problemstilling er et spørsmål som blir stilt med et bestemt formål, og på en så presis måte at den lar seg belyse gjennom bruk av samfunnsvitenskapelige metoder (Halvorsen, 2008, s.35). Formålet med denne oppgaven er å se nærmere på hvordan børsregistrerte selskaper i Norge ble berørt av IFRS 10, og hvilke konsekvenser dette har for selskapene. På bakgrunn av dette er oppgavens problemstilling som følger;

Hvordan har børsregistrerte selskaper i Norge vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10, og hvilke effekter har dette hatt på konsernregnskapet?

Første del av problemstillingen vektlegger hvordan børsregistrerte selskaper har *vurdert* om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10. I *vurdert* menes de forhold og faktorer som vektlegges i selskapenes årsrapporter, og i to tilfeller uttalelser fra Finanstilsynet, som grunn for konsolidering. Forholdene som fremkommer i disse kildene er den offisielle grunnen til at en investering konsolideres, og dette vil kunne gi et bilde av hva som har vært avgjørende i konsolideringsprosessen.

Når det kommer til hvilke *effekter* dette har på konsernregnskapet, vil her både regnskapsmessige effekter og andre effekter bli belyst. Med andre effekter er tanken hvordan informasjonen som fremkommer i regnskapet har blitt påvirket av IFRS 10.

Selv om IFRS 10 ikke er av de mest omfattende standardene i regnskapsspråket, er det ikke mulig å dekke alle aspekter ved standarden. Denne oppgaven har begrensninger både når det kommer til omfang og tid. Jeg har tatt utgangspunkt i selskaper fra Norge og hvordan de har vurdert om kontroll foreligger. Forhold som ikke har vært relevant for disse selskapene blir heller ikke viet mye plass i oppgaven. Dette betyr likevel ikke at disse forholdene er mindre vesentlig av den grunn. I andre land kan det gjerne identifiseres selskaper som er berørt av disse forholdene.

1.3 Oppgavens oppbygning

Denne oppgaven består av fem kapitler, inkludert dette innledningskapittelet og et avslutningskapittel.

Det neste kapitlet er et teorigapittel som danner grunnlaget for drøftelsen. Det blir først gitt en introduksjon av IASB, generelt om IFRS og det konseptuelle rammeverket. Videre i kapitlet presenteres IFRS 10 og kontrollbegrepet i standarden. Dette er kjernen i kapitlet og derfor det som vies mest plass. I teorigapitlet blir det også kastet lys over sammenhengen mellom IFRS 10, 11 og 12

I tredje kapittel gjennomgås oppgavens metode. Det blir presentert en undersøkelse jeg har gjennomført av selskapene på Oslo Børs for å identifisere selskaper som er berørt av IFRS 10. Avslutningsvis diskuteres kvaliteten av dataen som er benyttet i oppgaven.

Det fjerde kapitlet er analysekapitlet. I første del av analysen blir det sett på hvordan børsregistrerte selskaper vurderer om de skal konsolidere en investering. Neste del konsentrerer seg om hvilke effekter dette har på konsernregnskapet.

I avslutningskapitlet oppsummeres først oppgavens viktigste funn og konklusjoner. Deretter fremkommer svakheter ved oppgaven og det blir fremsatt forslag til videre forskning.

2. Teori

I denne delen av oppgaven presenteres teori som er relevant for å komme frem til en løsning på problemstillingen. Første del vil kort introdusere IFRS og relevant regnskapsteori. Deretter vil IFRS 10 presenteres, og kritikk mot IAS 27 og SIC 12 vil bli belyst. Videre vil oppgaven gå grundig gjennom det nye kontrollbegrepet i IFRS 10. Det vil bli sett på situasjoner og omstendigheter som gjør at investor kan ha de-facto-kontroll, og det blir sett nærmere på kontrollbegrepet i sammenheng med strukturerte foretak. Tilslutt kommenteres sammenhengen mellom IFRS 10 og IFRS 11 og 12.

2.1 Kort om IFRS og det konseptuelle rammeverket

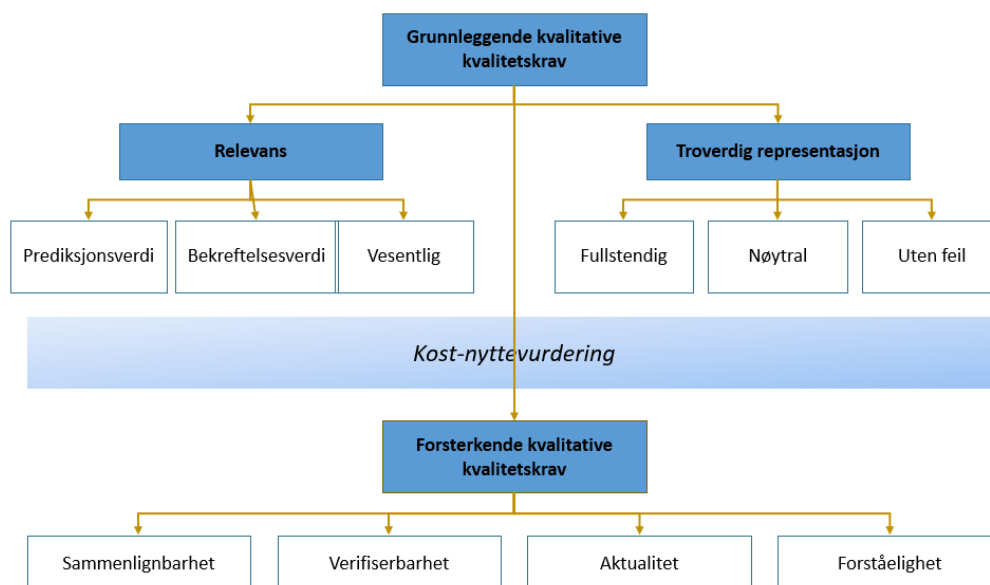
International Financial Reporting Standards, IFRS, er et internasjonalt regnskapspråk som per dags dato benyttes av børsnoterte foretak i omtrent 144 jurisdiksjoner (IASB, 2018). Standardene utgis av International Accounting Standards Board, IASB. Dette er en gruppe bestående av 14 personer med inngående kunnskap på området (Picker, et al., 2016 s. 5).

Børsnoterte foretak som holder til i land som er medlem av EU eller EØS har siden 2005 vært pålagt å benytte IFRS i sine konsernregnskap (Schwencke, 2003). Regnskapsloven §3-9 regulerer at børsnoterte foretak i Norge må benytte seg av IFRS i sine konsernregnskap. Andre foretak kan fritt velge.

IFRS-standardene er et sett regnskapsstandarder som består av prinsipper for regnskapsføring, måling og opplysningskrav for resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noter (Europalov, 2015). Eldre standarder betegnes som IAS-standarder, mens standarder av nyere tid betegnes som IFRS-standarder (Europalov, 2015).

Det konseptuelle rammeverket er det som legges til grunn for utforming av en IFRS-standard, og skal også benyttes dersom en spesifikk standard ikke gir løsning på et regnskapsproblem (IASB, 2018b). Rammeverket er balanseorientert, og elementene i regnskapet må derfor tilfredsstillende definisjonene på eiendel eller gjeld for å innregnes i balansen. Rammeverket er et felles prosjekt mellom FASB OG IASB, begge disse organisasjonene hadde hver sine rammeverk fra henholdsvis 1970- og 1980-tallet, og i 2010 utga de en felles versjon (Picker, et al., 2016 s. 6). I mars 2018 ble det utgitt en revidert versjon av det konseptuelle rammeverket (IASB, 2018b).

I følge rammeverket er hensikten med finansiell rapportering å gi økonomisk informasjon om den rapporterende enheten (CF 1.2). Hovedbrukerne defineres som potensielle og eksisterende investorer, långivere og andre kreditorer (CF 1.2). For at informasjonen skal være nyttig må den ifølge rammeverket oppfylle to fundamentale kvalitative egenskaper; relevans og troverdig representasjon (CF 2.5). Videre er det fire forsterkede kvalitative egenskaper som gjør informasjonen nyttig; sammenlignbarhet, verifiserbarhet, forståelighet og aktualitet (CF 2.23). Rammeverket presiserer at fordelene av informasjonen skal være større enn kostnaden, så her må man gjøre en kost-nytte vurdering av hvilken informasjon som skal presenteres i regnskapet (CF 2.39). Kvalitetskravene og deres innhold er illustrert i figur 1.

Figur 1 Kvalitative kvalitetskrav. Figuren er egenkomponert, men basert på illustrasjon i kapittel 1 i boken *Financial Accounting* (Spiceland, et al., 2014).

Det konseptuelle rammeverket gir en beskrivelse av hva en rapporterende enhet er. I følge rammeverket er en rapporterende enhet en enhet som er pålagt eller velger å forberede finansielle regnskap (CF 3.10). Rammeverket beskriver videre at noen ganger kan en enhet (morselskap) kontrollere en annen enhet (datterselskap) (CF 3.11). Dersom regnskapene til disse enhetene slås sammen får man et konsernregnskap.

Rammeverket definerer konsernregnskap på følgende måte;

Konsernregnskap gir informasjon om eiendeler, forpliktelser, egenkapital, inntekter og kostnader for både morselskapet og dets datterselskaper som en rapporterende

enhet. Denne informasjonen er nyttig for eksisterende og potensielle investorer, långivere og andre kreditorer til morforetaket i deres vurdering av utsiktene for fremtidige kontantstrømmer inn til morforetaket. Dette er fordi kontantstrømmene inn til morforetaket inkluderer fordeling til morselskapet fra datterselskapet, og disse fordelingene er avhengig av netto kontantstrøm til datterselskapene (CF 3.15).

Problematikk rundt dette reguleres i IFRS 10, og denne standarden vil bli presentert i neste del av teorikapittelet.

2.2 IFRS 10

I mai 2011 kunngjorde IASB den nye standarden IFRS 10. På samme tid ble også IFRS 11 *Felleskontrollerete ordninger* og IFRS 12 *opplysninger om interesser i andre foretak* annonsert (BDO, 2013). IFRS 10 ble obligatorisk for IFRS rapporterende selskaper i EU og EØS fra 1. januar 2014, men det var likevel tillatt å ta den i bruk fra 1. januar 2013 (BDO, 2013). Standarden erstatter den delen av IAS 27 *konsolidert og separert regnskap* som omhandler regnskapsføring av konsernregnskapet. IFRS 10 erstatter også tolkningsuttalelsen SIC 12 *Konsolidering – foretak for særskilte formål* (BDO, 2013).

2.2.1 Kritikk mot IAS 27 og SIC 12

Det er flere grunner til at IASB valgte å erstatte deler av IAS 27 og SIC 12 med IFRS 10. For det første var kontrollbegrepet i IAS 27 og SIC 12 ikke sammenfallende (IASB, 2011). I IAS 27 var kontroll definert som «*makt til å styre et foretaks finansielle og driftsmessige prinsipper i den hensikt å oppnå fordeler av foretakets aktiviteter*» (Bernhoft, 2015). Tolkningsuttalelsen la større vekt på risiko og avkastning når det skulle avgjøres om det forelå kontroll. Dette førte derfor til ulik praksis på om en hadde kontroll eller ikke (Bernhoft, 2015).

Videre har undersøkelser vist at enkelte foretak synes det var vanskelig å vite hvilke investeringer som skulle reguleres av IAS 27, og hvilke som skulle reguleres av SIC 12 (IASB, 2011). Siden kontrollbegrepet i standarden og tolkningsuttalelsen ikke sammenfalt førte dette til at man kunne få ulik konklusjon på om man skulle konsolidere eller ikke, avhengig av om man benyttet IAS 27 eller SIC 12 (IASB, 2011).

Både IAS 27 og SIC 12 hadde mangler når det kom til veiledning på hvordan de skulle brukes. I IAS 27 var det lite veiledning på hvordan man kunne ha kontroll når man ikke

---

hadde majoriteten av stemmerettene (IASB, 2011). Dette førte til en del forskjeller på tvers av landegrensler om man skulle konsolidere eller ikke. I SIC 12 var det for eksempel ingen veiledning på hvilke av indikatorene på om kontroll forelå man skulle vektlegge mest. Dette førte til forskjeller avhengig av hvilke indikatorer i SIC 12 det ble fokusert på (IASB, 2011).

En annen grunn til at IASB valgte å slå sammen IAS 27 og SIC 12 var finanskrisen i 2007 (IFRS 10 BC 4). Finanskrisen gjorde det tydeligere at det var en mangel på hvorvidt det kom frem at investor ble utsatt for en risiko av enheter som ikke var konsolidert, men likevel kunne eksponere han for tap. IASB ble derfor bedt om å forbedre dette (IFRS 10 BC 4).

2.2.2 Formålet med IFRS 10

IFRS 10 har som formål å fastsette prinsipper for presentasjon og utarbeiding av konsernregnskap når et foretak kontrollerer ett eller flere andre foretak (IFRS 10.1). Selve kjernen i standarden er en kontrollmodell bestående av tre vilkår som må være oppfylt for at investor har kontroll over investeringen. Kontrollbegrepet og dets innhold vil bli grundig gjennomgått i neste delkapittel.

Standarden består av en hoveddel og vedlegg. Hoveddelen forklarer virkeområde til standarden og en forklaring av kontrolldefinisjonen og dens komponenter. Videre inneholder Vedlegg A en forklaring på vesentlige definisjoner. Vedlegg B er en veiledning i anvendelse av standarden og inneholder i tillegg en rekke praktiske eksempler. I vedlegg C finnes regler knyttet til ikrafttredelse og overgangsbestemmelser. Det finnes også en «basis for conclusion» som er en utfyllende forklaring på hvordan konklusjonene angående standarden ble tatt.

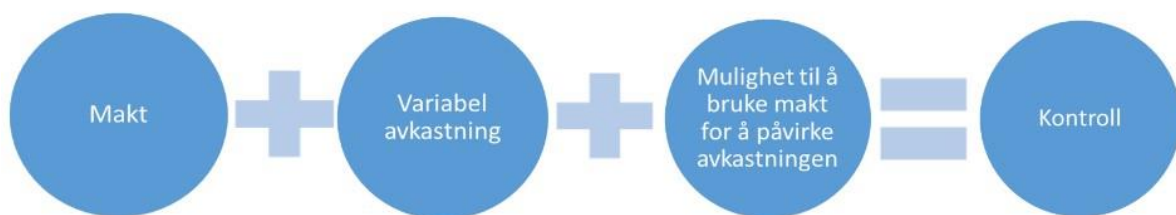
Konsernregnskap defineres i standarden som *finansregnskapet til et konsern der morforetaket og dets datterforetaks eiendeler, forpliktelser, egenkapital, inntekter, kostnader og kontantstrømmer blir presentert som tilhørende en enkelt økonomisk foretaksenhet* (IFRS 10 Vedlegg A). Picker et al (2016 s. 563-564) nevner flere grunner til at konsernregnskap er nyttig. For det første tilfører det relevant informasjon til investorene i morforetaket. Investorene har interesse i hele konsernet og ikke bare morforetaket. Videre er det nyttig når investorene ønsker å sammenligne ulike foretak. Morforetaket kan være ansvarlig for eiendeler og gjeld hos datterforetak, og det kan av den grunn ofte være nyttig med en samlet oversikt. Til slutt kan det nevnes at konsernregnskapet gir en samlet evaluering av fordeler og risikoer i konsernet.

IFRS 10.4 fastsetter at et foretak som er et morforetak skal presentere konsernregnskap. I konsernregnskapet skal alle datterselskapene konsolideres. Det finnes likevel visse unntak som gjør at et morforetak ikke trenger å utarbeide konsernregnskap. Standarden gir unntak fra konsolideringsplikten for underkonsern jf. IFRS 10.4 og for investeringselskaper jf. IFRS 10.31. Et investeringsforetak skal måle en investering i et datterforetak til virkelig verdi over resultatet i samsvar med IFRS 9 (IFRS 10.31).

2.3 Kontroll

IFRS 10 introduserer en ny definisjon på kontroll; *En investor kontrollerer et foretak som det er investert i, når investor er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i foretaket som det er investert i, og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over foretaket som det er investert i*¹(IFRS 10.6). Kontrollbegrepet utdypes nærmere i paragraf 10.7 hvor det fremkommer tre kumulative vilkår som må vurderes separat, og som må være oppfylt for at en investor kontrollerer et foretak. Dette er også illustrert i Figur 2, disse vilkårene er;

- a) *Investor har makt over foretaket som det er investert i,*
- b) *investor er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i foretaket som det er investert i, og*
- c) *investor har mulighet til å bruke sin makt over foretaket som det er investert i, til å påvirke beløpet for sin avkastning.*

Figur 2 Kontroll jf. IFRS 10.7 (egenkomponert)

Når alle disse tre elementene er til stede, skal investeringen konsolideres i konsernregnskapet (IFRS 10.7). I mange situasjoner vil det imidlertid ikke være tydelig om en har kontroll eller ikke, og en er derfor avhengig av skjønn i vurderingen (Picker, et al., 2016 s.564).

¹ Norske oversettelser av sitater fra IFRS-standarder er hentet fra *IFRS på norsk* utgitt av Fagbokforlaget i 2015.

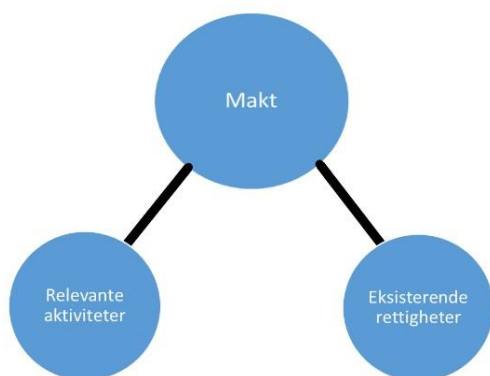
Standarden fastsetter at en skal ta i betraktning alle fakta og omstendigheter i vurderingen om kontroll. Dersom det foreligger endringer i ett eller flere av vilkårene for kontroll, skal investor foreta en ny vurdering på om kontroll foreligger (IFRS 10.8). Det vil si at investor løpende må vurdere om han har kontroll over selskaper han har investert i.

Når investor skal vurdere om han har kontroll over et foretak som det er investert i, må han vurdere formålet med og utformingen av investeringen (IFRS 10.B5). Dette er for å identifisere relevante aktiviteter, hvordan beslutning om relevante aktiviteter blir tatt, hvem som styrer de relevante aktivitetene, og hvem som mottar avkastning for disse aktivitetene (IFRS 10.B5).

Videre vil oppgaven se nærmere på de tre kumulative vilkårene i kontrollbegrepet hver for seg.

2.3.1 Makt

I standarden defineres makt som følger; *En investor har makt over et foretak som det er investert i, når investor har eksisterende rettigheter som for øyeblikket gir denne mulighet til styre relevante aktiviteter, dvs. de aktiviteter som i betydelig grad påvirker avkastningen fra foretaket som det er investert i (IFRS 10.10).* I definisjonen er det to avgjørende vilkår, illustrert i figur 3, som vi skal se nærmere på; relevante aktiviteter og eksisterende rettigheter.

Figur 3 Makt jf. IFRS 10.10 (egenkomponert).

2.2.1.1 Relevante aktiviteter

IFRS 10 appendiks A definerer relevante aktiviteter som *aktiviteter i foretaket som det er investert i, som i betydelig grad påvirker avkastningen på vedkommende foretak.* Disse

aktivitetene kan endre seg over tid og variere fra foretak til foretak (Picker, et al., 2016 s. 566). Eksempler på relevante aktiviteter er listet opp i IFRS 10.B11;

- a) *Salg og kjøp av varer og tjenester,*
- b) *forvaltning av finansielle eiendeler i deres levetid,*
- c) *utvelging, anskaffelse eller avhending av eiendeler,*
- d) *forskning og utvikling av nye produkter eller prosesser, og*
- e) *fastsetting av en finansieringsstruktur eller anskaffelse av finansiering.*

IFRS 10.B12 kommer med eksempler på beslutninger om relevante aktiviteter;

- a) *Etablering av drifts og kapitalbeslutninger i foretaket som det er investert i, herunder budsjetter, og*
- b) *Utpeking og avlønning av nøkkelpersoner i ledelsen eller tjenesteytere i et foretak som det er investert i, samt avslutning av deres tjenester eller ansettelse.*

Standarden understreker at dette er eksempler og at listen derfor ikke er begrenset.

Når man skal identifisere de relevante aktivitetene, krever dette bruk av skjønn (Deloitte, 2012). Det finnes situasjoner der to eller flere investorer har rettighet til å styre over ulike relevante aktiviteter (Deloitte, 2012). Investorene er da pålagt å avgjøre hvilke aktiviteter som påvirker avkastningen på investeringen mest, og hvilken investor som har nåværende evne til å lede disse aktivitetene (Deloitte, 2012).

Siden relevante aktiviteter kan endres over tid, må det vurderes løpende hvilke aktiviteter som anses som relevante i investeringen (Picker, et al., 2016 s. 566).

2.2.1.2 eksisterende rettigheter

For å avgjøre om et selskap har makt over et annet selskap, er neste steg å se på rettighetene som gir mulighet til å styre de relevante aktivitetene i det investerte selskapet (Bernhoft, et al., 2018 s.192). I noen situasjoner er denne vurderingen enkel, mens i andre situasjoner er den mer sammensatt og krever vurdering av flere faktorer (Bernhoft, et al., 2018 s.192). Standarden lister i paragraf 10.B15 opp en rekke rettigheter som påvirker hvem som har makt. Dette er blant annet retter i form av stemmeretter eller potensielle stemmeretter. Rett til å utpeke, omplassere eller fjerne nøkkelpersoner i ledelsen som har mulighet til å styre de

---

relevante aktivitetene. Og rettigheter som går på at en har mulighet til å nedlegge veto mot endringer (IFRS 10.B15).

For at investor skal ha makt, må også rettighetene være substansielle, noe de er dersom investor har mulighet til å utøve dem (IFRS 10.B22). I standarden opplyses det om at avgjørelsen om hvorvidt rettigheten er substansielle krever skjønn (IFRS 10.B23). Videre lister 10.B23 opp flere faktorer som skal tas i betraktning før avgjørelsen kan avlegges. Det skal vurderes om det er noen hindringer for at investoren kan utøve sine rettigheter. Disse hindringene kan for eksempel være økonomiske eller juridiske. Dersom utøvelsen av rettigheter krever en avtale med flere enn en part, må det foreligge en bestemmelse som i praksis gir disse partene mulighet til å utøve sine rettigheter i fellesskap dersom de skulle ønske det. Mangel på en slik bestemmelse peker i retning av at rettighetene ikke er substansiell. Desto flere parter som er involvert i bestemmelsen, desto mindre sannsynlig er det at rettigheten er substansiell. Til slutt må det også tas til vurdering om den som innehar rettighetene ville dra fordel av at rettigheten utøves (IFRS 10.B23).

For at rettighetene skal være substansiell må de normalt kunne utøves når beslutninger om styring av de relevante aktivitetene skal tas. Det finnes imidlertid rettigheter som kan være substansielle selv om de ikke kan utøves med det samme (IFRS 10.B24).

Noen rettigheter omtales som beskyttelsesrettigheter. Dette er rettigheter som er utformet for å beskytte interessene til de som innehar disse rettighetene, uten at de gir dem makt over selskapet (Bernhoft, et al., 2018 s.193). En investor som bare innehar beskyttelsesrettigheter, har ikke makt over en investering, og er heller ikke til hinder for at en annen part kan ha makt over investeringen (IFRS 10.B27). Dette kan for eksempel være en långivers rett til å pålegge en låntaker begrensninger når det gjelder å påta seg aktivitet som i betydelig grad vil kunne endre kredittrisikoen til låntakeren som vil kunne skade långiveren (IFRS 10.B28).

IFRS 10 åpner for at investor kan ha rettigheter som gir mulighet for å styre de relevante aktivitetene i investeringen selv om investor ikke har majoriteten av stemmeretten. Dette blir gjennomgått i kapittel 2.4 *De-facto-kontroll*, og en mer detaljert gjennomgang av maktvilkåret fremkommer i dette kapittelet.

2.3.2 Eksponert for eller rettigheter til variabel avkastning

Det andre kumulative vilkåret i kontrolldefinisjonen er at investor må være eksponert for eller ha rettigheter til variabel avkastning. I standarden defineres variabel avkastning som avkastning som ikke er fastsatt, og kan variere som følge av inntjeningen. Den variable avkastningen kan være bare positiv, bare negativ eller både positiv og negativ (IFRS 10.B56).

I IFRS 10.B57 fremkommer en rekke eksempler på variabel avkastning. Her kan blant annet utbytte, godtgjørelse for forvaltning av eiendelene eller forpliktelsene i et foretak det er investert i, skattefordeler ved avvikling og avkastning som ikke er tilgjengelig for andre interesseinnehavere nevnes. Dette kan for eksempel stordriftsfordeler og tilgang til produkter det er knapphet på. Det er bare én investor som kan kontrollere et foretak som det er investert i, men innehavere av ikke-kontrollerende eierinteresser kan også ha krav på avkastning (Picker, et al., 2016 s. 568).

2.3.3 Mulighet til å bruke makten for å påvirke avkastningen

Det siste kumulative vilkåret som fremkommer i kontrolldefinisjonen, er muligheten til å bruke makten for å påvirke avkastningen. Her skal det altså være en sammenheng mellom makten og den variable avkastningen. Investor skal kunne bruke makten sin til å maksimere inntekten og minimere tapet fra det investerte foretaket. Standarden har imidlertid ikke noen spesifisering på størrelsen av den variable avkastningen (Picker, et al., 2016 s.568), men i BC152 fremkommer det at størrelsen ikke er av vesentlig betydning.

I denne sammenhengen er det også avgjørende om investoren er prinsipal eller agent (fullmektig). I standarden fremkommer dette i 10.B58; *En fullmektig er en part som i hovedsak er engasjert til å opptre på vegne av eller til fordel for en eller flere andre parter, og kontrollerer derfor ikke foretaket som det er investert i, når denne utøver sin beslutningstakingsmyndighet.* Standarden (10.B60) lister opp flere faktorer som kan være med å avgjøre om en er prinsipal eller agent. Dersom det fremkommer at kontrollerende part er en agent, kan den ikke fremtre som et morforetak. Det er det prinsipalen som er (Picker, et al., 2016 s.569).

2.4 De-facto-kontroll

Vi har nå sett på de sentrale faktorene ved kontrollbegrepet i IFRS 10 og vi har bekreftet at majoriteten stemmeretter og potensielle stemmeretter er en kilde til makt. I denne delen av teorikapittelet vil vi se nærmere på hvordan investor kan kontrollere en investering selv om han ikke har majoriteten av stemmerettene. IFRS 10 inneholder veiledning for hvordan investor kan ha rettigheter tilstrekkelig nok til å ha kontroll over relevante aktiviteter selv om han ikke har flertallet av stemmene. Dette omtales som de-facto-kontroll eller faktisk kontroll, og veiledning rundt dette er en vesentlig endring fra IAS 27 (BDO, 2013)

2.4.1 Stemmeretter

I IFRS 10.B41 kommer det tydelig frem at investor kan kontrollere en investering selv om han ikke har flertallet av stemmerettene; *En investor med mindre enn flertall av stemmerettene innehar rettigheter som er tilstrekkelig til å gi investor makt når denne i praksis har mulighet til ensidig å styre de relevante aktivitetene* (IFRS 10.B41). Det vesentlige i vurderingen blir dermed ikke om en de-facto-kontrollert investering skal konsolideres, men hvordan man kan avgjøre om de-facto-kontroll foreligger.

Standarden lister opp en rekke eksempler på hvordan investor kan vurdere om kontroll foreligger selv om han ikke har flertallet av stemmerettene. Av IFRS 10 B.38 følger det;

«En investor kan ha makt selv om denne innehar mindre enn et flertall av stemmerettene i et foretak som det er investert i. En investor kan ha makt med mindre enn flertallet av stemmerettene i et foretak som det er investert i, for eksempel ved

- a) En kontraktsregulert ordning mellom investor og andre innehavere av stemmeretter*
- b) Retter som oppstår av andre kontraktsregulerte ordninger*
- c) Investors stemmeretter*
- d) Potensielle stemmeretter*
- e) En kombinasjon av a) – d)*

Bokstav c) investors stemmeretter utdypes nærmere i IFRS 10.B41 – 10.B45. For å avgjøre om et selskap har de-facto-kontroll over en investering krever betydelig bruk av skjønn. Jf. 10.B42 skal en investor ta i betraktning alle fakta og omstendigheter når han vurderer om stemmeretter er tilstrekkelig til å gi makt. Dette innebærer blant annet en vurdering av antall

stemmeretter investor har i forhold til antall stemmeretter og spredningen av disse til andre stemmerettsinnehavere (10.B42a). Det er flere indikatorer som må vurderes for å avgjøre dette;

i) Jo flere stemmeretter en investor har, desto mer sannsynlig er det at denne investoren har eksisterende rettigheter som for øyeblikket gir ham mulighet til å styre de relevante aktivitetene,

ii) Jo flere stemmeretter en investor innehar i forhold til andre innehavere av stemmeretter, desto mer sannsynlig er det at denne investoren har eksisterende rettigheter som for øyeblikket gir denne mulighet til å styre de relevante aktivitetene,

iii) Jo flere parter som måtte ville opptre samlet for å stemme mot investor, desto mer sannsynlig er det at investor innehar eksisterende rettigheter som for øyeblikket gir ham mulighet til å styre de relevante aktivitetene (10.B42a).

Videre må investor vurdere potensielle stemmeretter som han selv eller andre parter har, se 2.4.2 *Potensielle stemmeretter* for nærmere beskrivelse. Retter som opptrer av kontraktsregulerte ordninger må tas med i vurderingen. Til slutt må også alle andre fakta og omstendigheter som indikerer at investor for øyeblikket har, eller ikke har, mulighet til å styre de relevante aktiviteter på tidspunktet når beslutningene tas. Her skal det også vurderes hvordan stemmerettene er benyttet på tidligere generalforsamlinger.

2.4.1.1 Ytterlige fakta og omstendigheter

Dersom faktorene i B42 a)-c) ikke alene gir klarhet i om investor har makt eller ikke skal ytterlige fakta og omstendigheter tas i betraktning (10.B45). Desto færre stemmeretter investor har, og desto færre parter som vil måtte opptre samlet for å stemme mot investor, desto mer avhengig er en av tilleggsfakta og ytterlige omstendigheter for å vurdere om rettighetene til investor gir makt (10.B45).

For vurdering av ytterlige fakta og omstendigheter henviser IFRS 10.B45 til IFRS 10.B18 – 10.B20. I vurderingen skal det legges mest vekt på det som fremkommer i IFRS 10.B18. Her omhandles omstendigheter der investor kan utpeke nøkkelpersoner i ledelsen, nedlegge veto mot endringer eller dominere nominasjonsprosessen for valg av medlemmer til styringsorganene i investeringen, uten å ha noen kontraktsregulert rett til dette (IFRS 10.B18). Videre skal også nærstående parter vurderes. Her nevnes det om nøkkelpersoner i ledelsen i investeringen er nærstående part til investor, eller om flertallet av medlemmene i investeringens styrende organ er nærstående parter til investor (IFRS 10.B18).

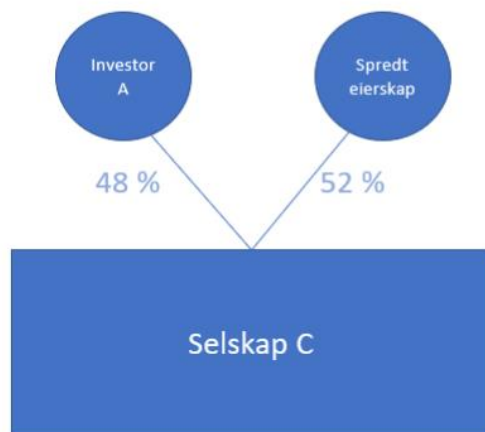
Indikatorene som skal vurderes jf. IFRS 10.B19 tar utgangspunkt i om investor har et særlig forhold til investeringen, noe som peker i retning av at han har mer enn en passiv interesse i investeringen. Det utdypes at selv om det foreligger en indikator som nevnt i IFRS 10.B19, så betyr ikke det alltid at investor har makt. Indikatorene må derfor sees i sammenheng med andre rettigheter investor har (IFRS 10.B19). Det som vektlegges er blant annet om driften i investeringen er avhengig av investor, om aktivitetene i investeringen drives på vegne av investor, og om nøkkelpersoner i ledelsen som har mulighet til å styre de relevante aktivitetene er ansatt eller tidligere ansatt hos investor (IFRS B19).

Investors eksponering for variabilitet med hensyn til avkasting kan også være en indikator på at makt foreligger (IFRS 10.B20). Jo større denne eksponeringen er, jo større er investors incentiver for å skaffe seg rettigheter som er tilstrekkelig til å gi makt (IFRS 10.B20)

Dersom det etter gjennomgang av faktorene i 10.B42 og ytterlige fakta og omstendigheter fremdeles ikke er klarhet i om investor har makt over investeringen, kontrollerer investor ikke foretaket som det er investert i (10.B46).

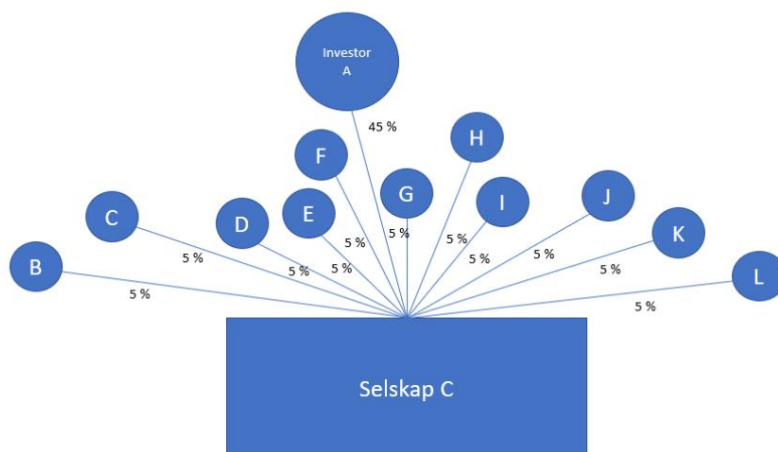
2.4.1.2 Eksempler fra standarden

I standarden er de overnevnte problemstillingene illustrert med en rekke eksempler. Blant annet kan det trekkes frem et eksempel der investor A har 48 % av stemmerettene i selskap C, og de resterende stemmerettighetene er fordelt på tusenvis av aksjeeiere, hvor ingen enkeltaksjonærer innehar mer enn en prosent av stemmerettene. Ingen av aksjeeierne har noen avtaler seg imellom om å fatte felles beslutninger. Når investor A vurderer hvor stor andel av stemmene han må ha, ville 48 % være nok på bakgrunn av størrelsen på de andre aksjonærene. Med dette som en forutsetning kan investor A konkludere med at han oppfyller maktbestemmelsen i IFRS 10 og har kontroll over C (eksempel 4 IFRS 10).

Figur 4: Figur som illustrer eksempel 4 i IFRS 10 (egenkomponent).

Det kan også trekkes frem et eksempel fra standarden der ytterlige fakta og omstendigheter som kan bevise om investor har makt eller ikke, skal tas i betraktning. Investor sitter med 45 % av stemmerettene i et foretak. Elleve andre investorer har 5 % hver av de resterende stemmerettene. Ingen har noen kontraktsregulerte avtaler om å samarbeide eller ta kollektive beslutninger. Her er ikke den absolutte størrelsen på investors andel av aksjer og den relative størrelsen på de andre aksjeeiernes andel av aksjer alene nok til å avgjøre om investor har tilstrekkelig med rettigheter til å gi makt over foretaket det er investert i (eksempel 7 IFRS 10)

Figur 5: Figur som illustrerer eksempel 7 i IFRS 10 (egenkomponent).

2.4.2 Potensielle stemmeretter

Fra IFRS 10.B42 som ble sitert i kapittel 2.4.1 *stemmeretter* fremkom det at også potensielle stemmeretter som innehas av investor, av andre innehavere av stemmeretter eller andre parter må tas med i vurderingen om investors stemmeretter er tilstrekkelig til å gi makt. Potensielle stemmeretter er rettigheter til å oppnå stemmeretter i et foretak det er investert i (10.B47). Dette kan for eksempel være opsjoner eller forwardkontrakter (IFRS 10.B47).

Når det skal vurderes om de potensielle stemmerettene er substansielle, må man se på investors evne til å utøve rettighetene og om investor vil ha noen fordel med utøvelsen (Bernhoft, et al., 2018 s.198). Dette innebærer blant annet å se på prisen av utøvelsen og investors finansielle evne til å gjennomføre transaksjonen. En opsjon blir gjerne sett på som substansiell når den er «in-the-money», innehaveren har kontanter eller har ordnet med finansiell finansiering og den kan utøves nå. En opsjon er derimot ikke substansiell dersom den er «deeply-out-of-the-money», innehaveren har ikke finansiell evne og den kan ikke utøves nå. Det finnes også situasjoner der investor er «out-of-the-money», må skaffe finansiering og dette kan utøves før beslutninger må tas (Bernhoft, et al., 2018 s198).

Som i flere andre situasjoner må også her alle fakta og omstendigheter vurderes, og en betydelig grad av skjønn vil bli benyttet i vurderingen. IFRS 10 krever som tidligere nevnt en kontinuerlig vurdering på om kontroll foreligger så hvorvidt potensielle stemmeretter skal eller ikke skal tas i betraktning kan endres. Investor må også ta andre investorers potensielle stemmeretter i betraktning (IFRS 10.B42). En vurdering av potensielle stemmeretter kan dermed bli utfordrende.

2.4.3 Kontraktsregulerte avtaler

Noen ganger kan det være situasjoner der investor har kontraktsregulerte avtaler som kan føre til at han har de-facto-kontroll over investeringen (IFRS 10.B38). Dette kan typisk være at han selv sitter på 30 % av stemmerettene, og har en avtale om at han styrer 19 % til. Da må investor avgjøre om han på bakgrunn av denne avtalen kan ha makt over investeringen. På samme måte må det også tas hensyn til om noen av de andre investorene har kontraktsregulerte avtaler.

2.5 Strukturerte foretak

Et sentralt prinsipp i IFRS 10 er at kontrollbegrepet skal gjelde alle typer foretak. IFRS 10 har ingen definisjon på hva et strukturert foretak er, men i IFRS 12 vedlegg A defineres dette. *Strukturert foretak er et foretak som er utformet slik at stemmeretter eller tilsvarende rettigheter ikke er den dominerende faktoren når det skal avgjøres hvem som kontrollerer foretaket, for eksempel når noen stemmeretter bare er knyttet til administrative oppgaver, og de relevante aktivitetene blir styrt ved hjelp av kontraktsregulerte endringer* (IFRS 12. vedlegg A). Noen eksempler på strukturerte foretak er verdipapiriseringsforetak, finansiering med støtte i eiendel og enkelte investeringsfond (IFRS 12.B23).

På samme måte som med andre foretak, må man før vurderingen av kontroll ta i betraktning formålet med og utformingen av foretaket som det er investert i. Dette er som tidligere nevnt for å identifisere de relevante aktivitetene, hvordan beslutningene om de relevante aktivitetene tas, hvem som for øyeblikket har mulighet til å styre disse aktivitetene og hvem som mottar avkastning for disse aktivitetene (IFRS 10.B5). I IFRS 10.B8 utdypes det nærmere at et foretak kan være utformet slik at stemmeretter ikke er den dominerende faktoren når det skal avgjøres hvem som kontrollerer et foretak. I tilfeller der dette er faktum må investor i sin vurdering også ta hensyn til den risiko foretaket ble utformet for å sende videre til de parter som er involvert i det aktuelle foretaket (IFRS 10.B8). Det må også vurderes om investor er eksponert for noen eller alle disse formene for risiko. Dette omfatter ikke bare risiko for fall eller nedgang, men også mulighetene for stigning eller oppgang (IFRS 10.B8).

Aktiviteter som sees på som relevante aktiviteter for denne typen foretak kan for eksempel være forvaltning av finansielle eiendeler i deres levetid, anskaffelse eller avhending av eiendeler og fastsetting av en finansieringsstruktur eller anskaffelse av finansiering (EY, 2012). Det finnes noen strukturerte foretak som ikke har noen relevante aktiviteter, og dermed er det heller ingen som styrer de relevante aktivitetene. Disse foretakene er det etter reglene i IFRS 10 ingen som har kontroll over, og dette gjelder selv om foretaket var opprettet til fordel for investor (EY, 2012).

Det må også vurderes om et strukturert foretak er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning. Tidligere i oppgaven er det nevnt eksempler på variabel avkastning. IFRS 10.B56 understreker at en obligasjon med faste rentebetalinger kan være variabel

avkastning. Det er også faste resultatavgifter for forvaltning av eiendelene i et foretak det er investert i. Grunnen til at disse to situasjonene sees på som variabel avkastning er at investor er utsatt for risiko og mislighold (EY, 2012)

Til slutt må en investor av et strukturert foretak vurdere sin mulighet til å bruke makt for å påvirke den variable avkastningen. Her må det blant annet vurderes om investor er prinsipal eller agent, omfanget av investors beslutningsmyndighet og hvordan investors avkastning er i forhold til andre investorers avkastning (EY, 2012).

2.6 IFRS 10 i sammenheng med IFRS 11 og 12

Som nevnt innledningsvis i dette kapittelet ble IFRS 11 og 12 utgitt på samme tid som IFRS 10 ble utgitt. IFRS 11 omhandler regnskapsføring av investeringer i felleskontrollerte ordninger, mens IFRS 12 omhandler notekravene.

En felleskontrollert ordning er en ordning der to eller flere parter har felles kontroll (IFRS 11.4). I situasjoner der investor ikke har kontroll etter definisjonen av IFRS 10, må han klassifisere investeringen sin som en felleskontrollert ordning. Siden IFRS 10 har et krav om kontinuerlig vurdering om kontroll foreligger, kan investor potensielt måtte veksle mellom de to standardene.

IFRS 10 og 11 inneholder ingen notekrav, disse finnes i IFRS 12. I følge IFRS 12 skal et foretak opplyse om hvilke vesentlige vurderinger og forutsetninger det har foretatt når foretaket skal avgjøre om det har kontroll som definert i IFRS 10 over en investering (IFRS 12.7a). Samme gjelder for felleskontroll (IFRS 12.7b). Det skal også opplyses om dersom investor taper kontroll over et datterforetak i løpet av rapporteringsperioden (IFRS 12.19).

Videre inneholder IFRS 12 spesifikke notekrav for foretak som kontrollerer et strukturert foretak (IFRS 12.14 – 12.17). Disse notekravene omhandler risiko tilknyttet et foretaks interesser i konsoliderte strukturerte foretak.

3. Metode

Det store norske leksikon definerer metode som en *planmessig fremgangsmåte* (Store norske leksikon, 2018). Siden oppgavens formål er å besvare problemstillingen, er det behov for å finne en planmessig fremgangsmåte for dette. For å svare på problemstillingen er det nødvendig å innhente data, som videre må analyseres og vurderes. Det vil i dette kapitlet bli gitt en beskrivelse av ulike typer data og metoder benyttes, før det avslutningsvis blir forklart hvordan dataen vurderes.

3.1 Primær- og sekundærdata

Det skilles hovedsakelig mellom to ulike typer data; primærdata og sekundærdata. Primærdata er data som må innhentes av forskeren selv fordi den ikke er tilgjengelig fra før (Halvorsen, 2008, s.114). Sekundærdata er data som er samlet inn av andre enn forskeren selv, og gjerne til et annet formål (Halvorsen, 2008, s.115). En oppgave kan enten bestå av bare primærdata, bare sekundærdata eller en blanding av de to typene. I denne oppgaven benyttes bare sekundærdata.

Det finnes flere ulike typer sekundærdata (Halvorsen, 2008 s.114). I denne oppgaven benyttes blant annet årsrapporter og offentlige brev, samt IFRS-standarder og lærebøker. Det må vurderes om sekundærdataene som er innhentet er egnet til å belyse den valgte problemstillingen. Herunder må det sees nærmere på hvor relevant og pålitelig sekundærdataene er, noe som blir diskutert nærmere avslutningsvis i dette kapitlet.

3.2 Kvalitativ og kvantitativ metode

Det skilles mellom kvalitativ og kvantitativ metode, hvor kvantitativ metode kjennetegnes ved at den går i bredden (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s.11). Ofte skal en hypotese testes for å finne ut om virkeligheten stemmer overens med antagelsene, og videre innhentes gjerne store mengder data som er tallfestet (Halvorsen, 2008, s.132)

Kvalitativ metode brukes når man er opptatt av å forstå hvorfor noe gjøres, og man går gjerne i dybden på problemet (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s.11). Data kan bli samlet inn ved for eksempel intervjuer, observasjoner eller dokumentanalyse (Brinkmann & Tanggaard,

---

2012). Denne oppgaven har som mål å forstå hvilke vurderinger som legges til grunn for konsolidering etter innføringen av IFRS 10 og hvilke effekter dette har på konsernregnskapet. En kvalitativ metode vil derfor være godt egnet her, og det vil bli gjort en kvalitativ innholdsanalyse av dokumenter. Dokumentanalyse er analyse av dokumenter, der ønsket er å finne svar på problemstillingen ved hjelp av å samle inn og analysere andres tekst om det aktuelle temaet (Brinkmann & Tanggaard, 2012, s.151).

3.3 Datainnsamling

For å kunne besvare problemstillingen, er det nødvendig å innhente data. I den forbindelse har jeg gjennomført en undersøkelse av selskapene på Oslo Børs. Målet med undersøkelsen er å identifisere selskaper som har opplevd vesentlige endringer som følge av implementeringen av IFRS 10. Videre blir det gått i dybden på de identifiserte selskapene for å kartlegge hvordan de har vurdert konsolideringen og hvilke effekter det har hatt på konsernregnskapet.

En populasjon er alle enhetene undersøkelsen ønsker å si noe om (Halvorsen, 2008 s. 154). I undersøkelsen jeg har gjennomført i denne oppgaven er populasjonen 195 selskaper som var registrert på Oslo Børs eller Oslo Axess 4. september 2018. En oversikt over selskapene finnes i Vedlegg 1. Som beskrevet i teoridelen er selskaper registrert på Oslo Børs pliktig, jf regnskapsloven §3-9, til å benytte IFRS i sine konsernregnskap.

Utvalg defineres som en andel av populasjonen (Halvorsen, 2008 s. 154). Ikke alle de 195 selskapene hadde egenskapene som var ønskelig for at de skulle være nyttige i undersøkelsen. Først ble alle selskapene registrert på Oslo Axess luket bort, flere av disse selskapene benyttet ikke IFRS som regnskapsspråk. Siden IFRS 10 ble obligatorisk for børsnoterte selskaper 1. januar 2014, med mulighet for anvendelse fra 1. januar 2013 hadde jeg interesse av å studere årsrapportene til selskapene fra 2013 og 2014. Selskaper som ikke var på børs i 2013 og 2014 er derfor ikke en del av utvalget. Som følger av dette består utvalget av 151 selskaper.

Årsrapportene til selskapene i utvalget ble lastet ned fra selskapenes hjemmesider og grundig gjennomgått. Her var hovedfokus på årsrapportene fra 2013 og 2014. Det følger av IAS 8 *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil* at når førstegangsanvendelse av en IFRS har virkning på den inneværende perioden, tidligere

perioder eller fremtidige perioder, så må selskapet oppgi diverse opplysninger (IAS 8.28). Dette innebærer blant annet tittel på standarden, at endringen i regnskapsprinsipper er foretatt i samsvar med overgangsbestemmelsene, arten av endringen i regnskapsprinsipper og en presentasjon av størrelsen på justeringen i hver post i finansregnskapet som påvirkes (IAS 8.28). Som følge av dette var alle selskapene lovpålagt å opplyse om IFRS 10 i en av disse årsrapportene. Opplysningene om IFRS 10 ble kartlagt ved å bruke datamaskinens innebygde søkefunksjon og søke opp «IFRS 10» i alle årsrapportene. I noen årsrapporter var det ikke mulig å søke, da ble informasjon funnet ved å studere relevante deler av årsrapporten nærmere. Totalt ble det identifisert seks selskaper som hadde endret konsolidering som følge av IFRS 10.

Ved å gå gjennom relevante noteopplysninger i årsrapportene til selskapene i utvalget, fikk jeg et innblikk i hvilke endringer selskapene mener innføringen av IFRS 10 har ført til. I henhold til IFRS 12 må et foretak opplyse om hvilke vesentlige vurderinger og forutsetninger det har tatt når foretaket har vurdert om det kontrollerer en investering (IFRS 12.7). Denne informasjonen benytter jeg meg av i videre analyse av de seks selskapene.

3.4 Kvalitet av data

Oppgaven er avhengig av at dataen som benyttes er av høy kvalitet. Den må være oppdatert og fra sikre kilder. For å sikre dette må dataene som benyttes i oppgaven vurderes nøye. For å vurdere dataene er det to sentrale begreper; reliabilitet og validitet.

3.4.1 Reliabilitet

Reliabilitet er et uttrykk for hvor pålitelig datamaterialet er, og høy reliabilitet skal sikre data en pålitelighet som gjør dem egnet til å belyse problemstillingen (Halvorsen, 2008, s. 68). For å teste reliabiliteten kan to forskere utføre samme undersøkelse, dersom svarene samsvarer er resultatet pålitelig (Halvorsen, 2008 s.68).

Siden det bare benyttes sekundærdata i denne oppgaven, er det relevant å vurdere hvor pålitelig denne dataen er. Årsrapportene som benyttes i undersøkelsen er revidert og det er derfor en betryggende grad av sikkerhet for at de ikke inneholder vesentlig feilinformasjon. På bakgrunn av dette anses årsrapportene som pålitelige. I teorikapittelet utgjør regnskapsstandardene til IASB en vesentlig rolle, og disse betraktes som pålitelige. Videre er

det benyttet flere publikasjoner angående IFRS 10 utgitt av de store revisjonsselskapene. Siden revisjonsselskapenes oppgave er å sikre at regnskapsreglene følges, og at publikasjonene er utgitt av eksperter på området vil også disse være pålitelige. I analysen vil det bli benyttet offentlig informasjon fra Finanstilsynet. På bakgrunn av Finanstilsynets rolle i næringslivet anses også denne informasjonen som pålitelig.

Selv om den overnevnte informasjonen anses som pålitelig, må det likevel tas med i vurderingen at informasjonen som er benyttet ikke er produsert for å besvare denne oppgavens problemstilling.

3.4.2 Validitet

Validitet kan beskrives som gyldighet eller relevans, det vil si at dataen som blir samlet inn må være relevant for oppgavens problemstilling (Halvorsen, 2008 s.67). Siden validitet vurderes subjektivt og er avhengig av skjønn, må det argumenteres for de beslutninger og avgrensninger som tas (Halvorsen, 2008 s. 67). Data som er innhentet til teorikapittelet kommer i hovedsak fra regnskapsstandarder utgitt av IASB og publikasjoner utgitt av revisjonsselskapene, dette er data som er relevant for å kunne svare på problemstillingen. Selskapenes årsrapporter som er benyttet i analysen kan anses valide fordi de forklarer hva selskapene har endret som følge av IFRS 10. De sier også noe om hvordan selskapene har kommet til den konklusjonen. Dette er informasjon jeg er avhengig av for å kunne besvare problemstillingen.

4. Analyse

Denne delen av oppgaven har som formål å diskutere problemstillingen ved hjelp av teorigrunnlaget. Problemstilling oppgaven ønsker å besvare var som nevnt i kapittel 1.2 *Problemstilling og avgrensning*;

Hvordan har børsregistrerte selskaper i Norge vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10, og hvilke effekter har dette hatt på konsernregnskapet?

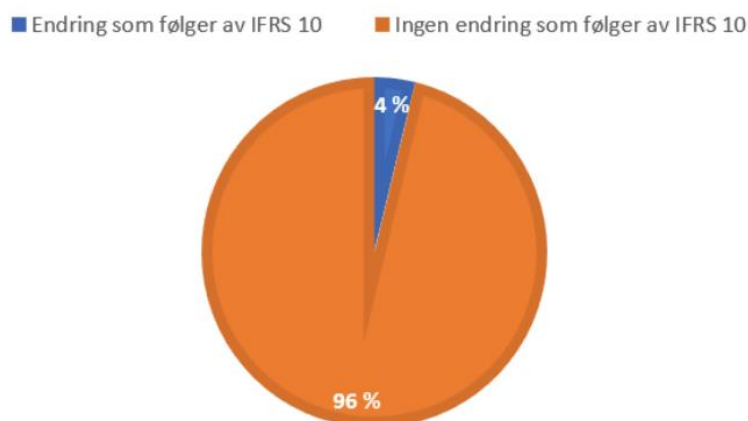
For å svare på problemstillingen vil jeg ta utgangspunkt i funnene fra undersøkelsen på Oslo Børs. Etter en kort presisering av resultatene fra denne undersøkelsen, vil oppgaven rette fokus mot de delene av kontrollbegrepet som har hatt innvirkning på de berørte selskapene. Konsolidering av strukturerte foretak vil bli gjennomgått i et eget delkapittel. Til slutt vil selve effekten på konsernregnskapet diskuteres. Her vil både de regnskapsmessige effektene og andre effekter belyses.

4.1 Resultater av undersøkelsen på Oslo Børs

Resultatet av undersøkelsen var som nevnt i kapittel 3.3 *Datainnsamling* at seks selskaper opplevde en endring som følger av innføringen av IFRS 10. Som illustrert i Figur 6 tilsvarer de identifiserte selskapene 4 % av selskapene fra utvalget på Oslo Børs. Hoveddelen, 96 %, opplevde ingen endring. Når et selskap har majoriteten av stemmerettene, og det ikke finnes noen kontraktsregulerte avtaler, fører ikke IFRS 10 til noen endring. I de situasjoner der det er en mer kompleks sammensetning, må det foretas en grundigere gjennomgang for å avgjøre om en investering skal konsolideres.

HVORDAN HAR IFRS 10 PÅVIRKET SELSKAPENE PÅ OSLO BØRS?

Figur 6: Sektordiagram som viser hvordan IFRS 10 har påvirket selskapene på Oslo Børs (egenkomponert).

De seks selskapene er Grieg Seafood ASA, Aker ASA, Austevoll Seafood ASA, Scatec Solar ASA, DNB ASA og Storebrand ASA. DNB ASA og Storebrand ASA er selskaper innen bank og forsikring, disse har endret konsolidering av strukturerte foretak.

For de berørte selskapene kan IFRS 10 enten føre til at de må konsolidere flere investeringer, eller at investeringer som før var konsolidert ikke lenger skal være det. Ingen av de seks selskapene opplevde at de måtte konsolidere færre selskaper. To av de seks selskapene, Austevoll Seafood og Grieg Seafood, har vært i dialog med Finanstilsynet angående sine vurderinger knyttet til IFRS 10. Som resultat av dette har Finanstilsynet offentliggjort to brev der det legges frem hvordan de mener IFRS 10 skal benyttes i den aktuelle situasjonen.

4.2 Vurdering av konsolidering

I denne delen av analysen skal vi konsentrere oss om første del av problemstillingen; *hvordan har børsregistrerte selskaper i Norge vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10*. Fra teorikapittelet vet vi at investor må kontrollere investeringen for å kunne konsolidere den i konsernregnskapet. Jf. Kapittel 2.3 *Kontroll* må investor oppfylle tre kumulative vilkår for å ha kontroll over en investering; makt, variabel avkastning og mulighet til å bruke makt for å påvirke avkastningen.

4.2.1 Kontrollbegrepet i selskaper som ikke har hatt en endring

Majoriteten av selskapene på Oslo Børs hadde ingen direkte endringer i konsernregnskapet som følge av IFRS 10. Det kan likevel være interessant å se hvordan disse selskapene forholder seg til IFRS 10 siden svært mange av selskapene har datterselskaper og tilknyttede selskaper.

En gjenganger i årsrapportene er at det opplyses om hvilke vilkår som må være oppfylt for at selskapet skal ha kontroll over investeringen. Selskapene opplyser om at de har vurdert vilkårene og konkludert med at det ikke fører til noen endringer for dem. I noen tilfeller kan det være små marginer som avgjør om en investering skal konsolideres eller ikke, og det opplyses derfor om at det gjøres en kontinuerlig vurdering og at konklusjonen kan endre seg.

En annen vesentlig faktor som nevnes er at vurderingene krever utstrakt bruk av skjønn. Eksempelvis skriver Arendal Fossekompani i sin årsrapport fra 2014; «*Den nye standarden vil medføre økt grad av skjønn med hensyn til hvilke selskaper som skal anses kontrollert av selskapet. Det endrede kontrollbegrepet har ikke medført endringer av betydninger for konsernregnskapet*» (Arendal Fossekompani ASA, 2015). Konsekvenser av økt bruk av skjønn vil bli diskutert i kapittel 4.4.2.1 *Bruk av skjønn*.

4.2.2 Kontrollbegrepet i selskaper som har hatt en endring

De seks selskapene som har hatt en endring etter innføringen av IFRS 10 gir mer informasjon rundt vurderingen av om kontroll foreligger, sammenlignet med de som ikke hadde en endring. Dette skyldes muligens at vurderingen til de berørte selskapene i de fleste situasjoner har gått mye dypere enn de som ikke var berørt, og at vurderingen påvirker konsernregnskapet og brukerne av konsernregnskapet i større grad.

I årsrapportene til de berørte selskapene fremkommer vilkårene som må være oppfylt for at kontroll skal foreligge. Selskapene gir relativt lite informasjon om hvordan de har vurdert vilkårene som ikke var avgjørende for endringen. Dette resulterer i at analysen videre vil konsentrere seg om de vurderingene som har vært avgjørende for selskapene. Det må likevel poengteres at de berørte selskapene opplyser om at de har vurdert alle vilkårene i kontrollbegrepet og oppfyller disse.

Det er makt-vilkåret i kontrolldefinisjonen som er avgjørende i vurderingen av om kontroll foreligger hos de berørte selskapene. For at et selskap skal ha makt over en investering, vet vi fra teoridelen at det må ha eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktivitetene i investeringen. På bakgrunn av dette vil analysen i de påfølgende underkapitlene se på vurderinger knyttet til relevante aktiviteter og eksisterende rettigheter.

4.2.1.1 Relevante aktiviteter

Relevante aktiviteter er de aktivitetene som i betydelig grad påvirker avkastningen fra investeringen jf. kapittel 2.2.1.1 *relevante aktiviteter*. I undersøkelsen av selskapene på Oslo Børs utmerket Grieg Seafood seg i vurderingen av relevante aktiviteter. Det betyr likevel ikke at relevante aktiviteter ikke er viktig hos de andre selskapene, men vurderingen av relevante aktiviteter har ikke utgjort en viktig del her. Grieg Seafood ASA har mottatt et brev fra Finanstilsynet der relevante aktiviteter var avgjørende for utfallet på kontrollspørsmålet. I det påfølgende vil det bli sett nærmere innholdet i brevet fra Finanstilsynet for å belyse hvordan relevante aktiviteter vurderes.

4.2.1.2 Relevante aktiviteter i Grieg Seafood ASA

Grieg Seafood har mottatt et brev fra Finanstilsynet på bakgrunn av at de har regnskapsført et selskap, Ocean Quality (OQ), som en felles kontrollert ordning jf. IFRS 11 (Finanstilsynet, 2015b). De eier 60 % av OQ, og en annen aksjeeier eier de resterende 40 % (Grieg Seafood ASA, 2015b). En aksjonæravtale sier at Grieg Seafood har rett til å utpeke tre av fem styremedlemmer, mens den andre eieren har rett til å utpeke de to siste (Finanstilsynet, 2015b). Grieg Seafood har hatt en eierandel på 60 % siden 2010, men først etter innføringen av IFRS 10 og 11, diskuteres kontrollspørsmålet.

Hovedfokuset i saken er at Finanstilsynet mener at Grieg Seafood har kontroll over OQ på bakgrunn av at de har flertallet blant styremedlemmene, og beslutninger angående relevante aktiviteter blir tatt av styremedlemmene på styremøtet (Finanstilsynet, 2015b). Grieg Seafood er av den oppfatning at saker som omhandler relevante aktiviteter, krever enstemmighet. I aksjonæravtalen fremkommer det hvilke saker som krever enstemmighet. Dette er for eksempel salg av datterselskap eller virksomhet dersom omsetning/ resultat utgjør mer enn en viss prosent av konsernets omsetning/ resultat, inngåelse av avtaler mellom konsernet og aksjeeiere eller nærstående, og investeringer som overstiger en fastsatt sum (Finanstilsynet, 2015b). Finanstilsynet er ikke enig i at dette er de relevante aktivitetene i OQ og viser til at markedsføring, kundeutvikling, salg, innkjøp og logistikk er med på å

påvirke avkastningen. Etter Finanstilsynets mening er aktivitetene som fremkommer i aksjonæravtalen bare beskyttelsesrettigheter jf. IFRS 10.B26 og Grieg Seafood har dermed mulighet til å ta beslutninger om relevante aktiviteter på egenhånd (Finanstilsynet, 2015b).

Grieg Seafood argumenter med at det i tillegg til styremøter avholdes eiermøter hvor eierne er likt representert, og det kreves enstemmighet i beslutningene (Finanstilsynet, 2015b). I eiermøtene deltar de samme som er med på styremøtene og det er noe uklart når et eiermøte går over til å være et styremøte. Grieg Seafood mener derfor at styret ikke er uavhengig i vanlig forstand. På styremøtene har det heller ikke alltid vært gjennomført avstemming på alle saker da det ofte har vært preget av at alle er enige (Finanstilsynet, 2015b). Finanstilsynet på sin side argumenter med at eiermøte ikke er definert i vedtektene eller aksjonæravtalen til OQ. I perioden 2010-2014 har det vært avholdt ca syv ganger så mange styremøter som eiermøter. Sakene på eiermøtene omhandler for det meste forhold eierne i mellom (Finanstilsynet, 2015b). Finanstilsynet påpeker at selv om styrereferatene viser at de to eierne stemmer likt på styremøte, så har Grieg Seafood flertallet i styret (Finanstilsynet, 2015b). Felles kontroll eksisterer bare når det er kontraktmessig avtalt at beslutninger om relevante aktiviteter krever enstemmighet jf IFRS 11.7. Etter Finanstilsynets mening oppfylles ikke dette kravet.

Finanstilsynet konkluderer med at så lenge Grieg Seafood har flertall i styret, så har de eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktivitetene i OQ, altså makt over OQ.

4.2.1.3 Delkonklusjon

Å identifisere de relevante aktivitetene er en del av makt-vilkåret i kontrollbegrepet i IFRS 10 og må derfor vurderes for å avgjøre om en investering skal konsolideres. Selv om det å identifisere de relevante aktivitetene ikke blir sett på som et utstrakt problem blant regnskapsprodusentene, viser situasjonen i Grieg Seafood at en feilvurdering av relevante aktiviteter kan føre til en uriktig konklusjon på kontrollspørsmålet. Grieg hadde i utgangspunktet vurdert at de relevante aktivitetene i investeringen OQ var aktiviteter som krevde enstemmighet blant aksjonærene. Finanstilsynet var ikke enig i at dette var de relevante aktivitetene i investeringen og viste til at aktiviteter som markedsføring, kundeutvikling, salg, innkjøp og logistikk er aktiviteter som i betydelig grad påvirker avkastningen fra investeringen.

4.2.3 Eksisterende rettigheter og de-facto-kontroll

For at investor skal kunne ha makt over en investering, må han ha eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktiviteter. Som gjennomgått i kapittel 2.4 *De-facto-kontroll* vet vi at investor kan ha eksisterende rettigheter selv om han ikke har majoriteten av stemmerettene. IFRS 10 inneholder en detaljrik veiledning på dette punktet. Denne vurderingen kan i mange tilfeller være svært sammensatt og avhengig av atskillige faktorer. IAS 27 inneholdt ikke noe klar veiledning i slike situasjoner, og praksis på området har derfor vært svært varierende før innføringen av IFRS 10. For de fleste selskapene som ble identifisert på Oslo Børs var det dette som utgjorde hovedvurderingen i kontrollbegrepet.

Av selskapene som ble identifisert på Oslo Børs er det tre selskaper som vil bli sett nærmere på i sammenheng med de-facto-kontroll. Disse selskapene oppgir i sine årsrapporter og et brev fra Finanstilsynet at de må konsolidere selskaper som tidligere ble regnet som tilknyttede selskaper som følge av de-facto-kontroll i IFRS 10. I de tre neste delkapitlene vil det fremkomme hvordan disse tre selskapene har foretatt sine vurderinger for å avgjøre om de har de-facto-kontroll.

4.2.2.1 *De-facto-kontroll i Aker ASA*

Aker ASA opplyser i sin årsrapport for 2014 at Aker Solutions, Akastor og Kværner nå er konsolidert som datterselskaper (Aker ASA, 2015). Aker ASA eide henholdsvis 46,93 %, 46,60 % og 41,02 % i disse selskapene og de har tidligere vært behandlet som tilknyttede foretak og regnskapsført i henhold til IAS 27 ved bruk av egenkapitalmetoden (Aker ASA, 2015).

I årsrapporten fra 2013 opplyser Aker om at det har vært en del usikkerhet rundt hvordan «faktisk kontroll» i IAS 27 skulle praktiseres. De henviser til at i praksis er det svært få regnskapspliktige som har konsolidert investeringer der de har lavere eierandel en 48-49 % (Aker ASA, 2014). Aker selv har også fulgt denne trenden og konkludert med at faktisk kontroll anses å foreligge kun ved få tilfeller der eierskap i investeringen er rett under 50 % og resterende eierandel er spredt (Aker ASA, 2014). Denne rapporten forklarer videre at denne praksisen blir endret ved innføringen av IFRS 10 fra regnskapsåret 2014 og at det vil føre til flere konsolideringer (Aker ASA, 2014).

Tilbake i årsrapporten for 2014 gjengir denne hvilke vurderinger Aker har gjort for å avgjøre om de kontrollerer sine investeringer (Aker ASA, 2015). Styret og ledelsen har vurdert om

selskapets indirekte eierskap i de tre selskapene er tilstrekkelig til å gi kontroll (Aker ASA, 2015). Hovedvurderingen har tatt utgangspunkt i om Aker har evne til å kontrollere utfallet på generalforsamlingene i selskapene. For å avgjøre dette har de tatt i betraktning både absolutte og relative eierinteresser, og oppmøte på generalforsamling i de aktuelle selskapene (Aker ASA, 2015). Andre forhold som har blitt vurdert og trekker i retning av kontroll er Akers representasjon i valgkomiteen, ledende ansatte med fortid i Aker og at selskapene selv ser på Aker som en ledende eier (Aker ASA, 2015). Vurderinger som trekker i retning av at kontroll ikke foreligger er en aksjonæravtale med staten (Aker ASA, 2015).

IFRS 10 gir grundig beskrivelser av hvilke faktorer som skal vurderes i forhold til de-facto-kontroll. Av årsrapportene så vi at Aker i stor grad benyttet seg av faktorer nevnt i standarden, da for eksempel deltagelse på generalforsamling og spredt eierskap som fremkommer av IFRS 10.B45 og 10.B42. Som resultat av dette har de konsolidert tre nye selskaper.

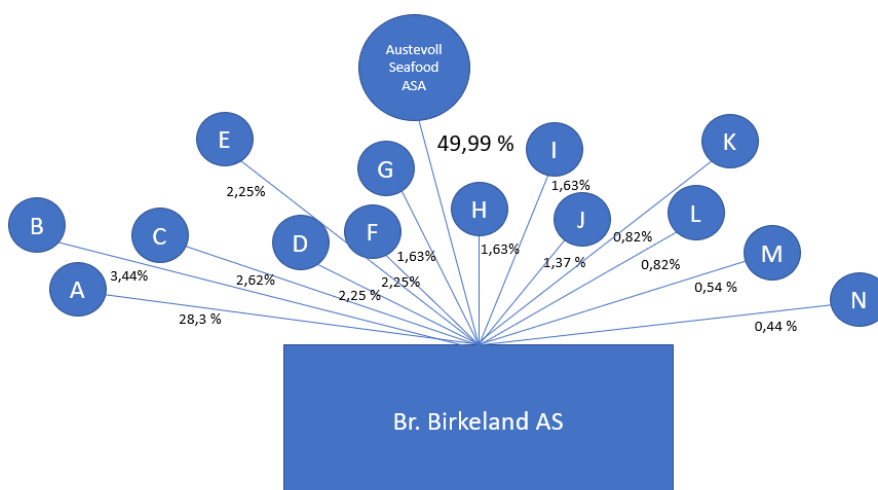
4.2.2.2 De-facto-kontroll i Scatec Solar ASA

Scatec Solar valgte tidliganvendelse av IFRS 10 og standarden er derfor gjeldende i årsrapporten for 2013. Dette får konsekvenser for konsernets regnskapsføring av tre investeringer. Scatec har en eierandel på 39 % i de tre aktuelle selskapene, og de resterende aksjene er fordelt på fire andre aksjonærer (Scatec Solar ASA, 2014). Selskapene var opprettet av Scatec for å drive med solkraftverk i Sør-Afrika. Det var bare et av de tre selskapene Scatec hadde aksjer i før 2013 (Scatec Solar ASA, 2014).

Årsrapporten til Scatec Solar inneholder en grundig gjennomgang av hvorfor Scatec mener de har kontroll over investeringene. De informerer om hva som er Scatec sin rolle i de tre investeringene, og hvilken rolle de andre aksjonærene har (Scatec Solar ASA, 2014). Sentralt i denne diskusjonen er beskyttelsesrettigheter jf IFRS 10.B26. Scatec mener de andre aksjonærene har mer enn bare beskyttelsesrettigheter. Her nevnes det for eksempel rettigheter i forbindelse med godkjenning av selskapenes budsjett og utnevning og fjerning av styre (Scatec Solar ASA, 2014). Til tross for dette mener Scatec at dette, grunnet innholdet i kontraktsregulerte avtaler og den rollen Scatec har i investeringene, ikke er nok til å hindre at de kontrollerer investeringene. Scatec konkluderer med at de kan styre de relevante aktivitetene, og er eksponert for variabel avkastning fra investeringene. På bakgrunn av dette har de kontroll over investeringene, og investeringene blir konsolidert i konsernregnskapet (Scatec Solar ASA, 2014).

4.2.2.3 De-facto-kontroll i Austevoll Seafood ASA

Av årsrapporten fra 2014 til Austevoll Seafood ASA kommer det frem at de er den største eieren i Br. Birkeland AS med 49,99 %. Neststørste aksjonær sitter med 28,3 % og de resterende aksjene er fordelt på 13 andre aksjonærer som holder mellom 0,44 % - 3,44 % hver (Austevoll Seafood ASA, 2015). Dette er illustrert i Figur 6.

Figur 7 Aksjonærer i Austevoll Seafood (egenkomponert).

Austevoll Seafood har ingen potensielle stemmeretter, aksjonæravtaler og heller ingen prioritet når det kommer til posisjoner i styret. På bakgrunn av dette konkluderer ledelsen med at de ikke har stemmerettigheter nok til å ha makt over Br. Birkeland (Austevoll Seafood ASA, 2015). Som følge av IFRS 10.6 kan de da heller ikke kontrollere denne investeringen. Når IAS 27 var den gjeldende standarden ble det også konkludert med at kontroll ikke forelå (Austevoll Seafood ASA, 2015).

Etter innføringen av IFRS 10 er ikke Finanstilsynet enig i Austevoll Seafood sin konklusjon. Finanstilsynet mener at Austevoll Seafood nå har de-facto-kontroll over Br. Birkeland. Bakgrunnen for dette er ifølge årsrapporten til Austevoll Seafood at Finanstilsynet mener de har majoriteten av styreposisjonene og at en sentral person i Austevoll Seafood var daglig leder i Br. Birkeland AS (Finanstilsynet, 2015).

I brevet fra Finanstilsynet er det liste opp en rekke for- og motargumenter i diskusjonen om Austevoll Seafood har makt over investeringen sin.

Med 49,99 % av stemmene har Austevoll Seafood så mange stemmeretter som det er praktisk mulig å ha uten å ha kontroll. Fra teoridelen vet vi at jo flere stemmeretter en

investor innehar, jo mer sannsynlig er det at investor for øyeblikket har mulighet til å styre de relevante aktivitetene (IFRS 10.B42ai). Men nest største aksjonær har også en betydelig del av stemmerettene og IFRS 10.B42aⁱⁱ sier at desto mindre forskjell det er mellom største og neststørste aksjonær, jo mindre sannsynlig er det at den største investoren kan styre de relevante aktivitetene (Finanstilsynet, 2015). At en aksjonær har betydelig innflytelse skal ikke være til hinder for at en annen har kontroll (IFRS 10.14). Finanstilsynet vil derfor ta med andre faktorer i sin vurdering.

Mange av aksjonærene i Br. Birkeland er etterkommere av de opprinnelige eierne i selskapet, og flere av aksjonærene er derfor i slekt (Finanstilsynet, 2015). Dette øker muligheten for at de kan opptre samlet, men verken de andre aksjonærene i Br. Birkeland og Austevoll Seafood har avtaler om å opptre sammen. Austevoll Seafood trenger bare en aksjonær på sin side for å ha majoriteten av stemmerettene (Finanstilsynet, 2015). Finanstilsynet vektlegger at en person som har eiendeler i Br Birkeland også har eierandeler og er styremedlem i Austevoll Seafood samtidig som han er Austevoll Seafood sin representant i styret kan være en mulighet for Austevoll Seafood å indirekte ha majoriteten av stemmerettene (Finanstilsynet, 2015).

Finanstilsynet velger å ta i betraktning øvrige fakta og omstendigheter som vist til i standarden. Her henvises det til IFRS 10.B45 i denne vurderingen vektlegges blant annet oppmøte på generalforsamling, som i 2013 og 2014 har vært på henholdsvis 99,46 % og 98,37 % (Finanstilsynet, 2015). IFRS 10.B45 viser videre til IFRS 10.B18 som Finanstilsynet vektlegger i sin vurdering.

Etter Finanstilsynets vurderinger oppfyller Austevoll Seafood 4 av 5 forhold som er nevnt i IFRS 10.B18 (Finanstilsynet, 2015). Her trekkes det frem at de synes å ha rett til å utpeke nøkkelpersoner jf. IFRS 10.B18a, historisk sett mener Finanstilsynet at de dominerer nominasjonsprosessen til styret jf. IFRS 10.B18c, nøkkelpersoner i ledelsen er nærstående part til Austevoll Seafood jf. IFRS 10.B18d og flertallet av styremedlemmene i Br. Birkeland er nærstående part til Austevoll Seafood jf. IFRS 10.B18e (Finanstilsynet, 2015). Etter vurdering av de overnevnte forholdene mener Finanstilsynet at Austevoll Seafood har makt (eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktivitetene) over Br. Birkeland (Finanstilsynet, 2015).

Ut fra Finanstilsynets brev til Austevoll Seafood ser vi at de har gjort en svært grundig vurdering av ulike forhold mellom de involverte parter for å avgjøre om kontroll foreligger. Både primære og sekundære omstendigheter er tatt med i vurderingen. Vurderingene er i noen situasjoner svært avhengig av skjønn, noe Austevoll Seafood understreker. Det er spesielt i situasjoner rundt nærstående parter at vurderingene er svært avhengig av skjønn. Det er også antageligvis den skjønnsmessige vurderingen som gjør at de to partene har kommet til ulik konklusjon på om kontroll foreligger.

4.2.2.4 Delkonklusjon

Veiledningen rundt de-facto-kontroll i IFRS 10 har ikke ført til en stor endring angående hvilke investeringer som skal konsolideres, men tre selskaper på Oslo Børs har konsolidert flere investeringer på bakgrunn av dette. De tre selskapene gjengir i sine årsrapporter hvorfor de har de-facto-kontroll over en investering. Aker viser til at de har gjort en vurdering som er i tråd med veiledningen i standarden og som følge av dette konsolidert tre selskaper som tidligere var tilknyttede selskaper. De har gjort en vurdering av om de kontrollerer utfallet på generalforsamlingen, sin representasjon i valgkomiteen og ledende ansatte med fortid i Aker. I Scatec sin vurdering var kontraktsregulerte avtaler en avgjørende faktor i vurderingen. Fra Finanstilsynets brev til Austevoll Seafood har vi fått en grundig gjennomgang av hvordan både primære og sekundære faktorer kan avgjøre om kontroll foreligger. Austevoll vurderte i utgangspunktet at de ikke hadde nok stemmerettigheter til å ha kontroll. Finanstilsynet på sin side vektla blant annet oppmøte på generalforsamling, nøkkelpersoner i ledende stillinger og nærstående parter. Her har vi også sett at bruken av skjønn blir svært avgjørende.

4.2.4 Strukturerte foretak

Årsrapportene til de to selskapene som hadde endret konsolidering av strukturerte foretak inneholdt relativt lite informasjon om kontrollvurderingen, sammenlignet med de andre selskapene. En av grunnene til dette kan være at konsolidering av et strukturert foretak ikke har like stor innvirkning på konsernet som konsolidering av et datterselskap. Balansesummen til et strukturert foretak er i de fleste tilfeller av mye mindre verdi enn konsernets balansesum. På bakgrunn av de overnevnte forhold vil konsolidering av strukturerte foretak ikke utgjøre en stor del av analysen.

I teoridelen ble et strukturert foretak definert som *et foretak som er utformet slik at stemmeretter eller tilsvarende rettigheter ikke er den dominerende faktoren når det skal*

avgjøres hvem som kontrollerer foretaket, for eksempel når noen stemmeretter bare er knyttet til administrative oppgaver, og de relevante aktivitetene blir styrt ved hjelp av kontraktsregulerte endringer (IFRS 12. vedlegg A). De to selskapene som ble identifisert på Oslo Børs var innen bank- og forsikringsbransjen, og de hadde som følge av IFRS 10 fått endret konsolidering av verdipapirfond.

4.2.3.1 Strukturerte foretak i Storebrand ASA og DNB ASA

I sin årsrapport fra 2014 opplyser Storebrand om at de som følge av innføringen av IFRS 10 har konsolidert verdipapirfond der de har en eierprosent på rundt 40 % (Storebrand ASA, 2015). Verdipapirfondene er konsolidert 100 % i balansen, mens minoritetenes eiendeler er vist på en linje for eiendeler og en linje for gjeld. Selskapet opplyser om at innføringen ikke har hatt vesentlig effekt på deres resultat (Storebrand ASA, 2015).

DNB ASA opplyser på samme måte som Storebrand om at de som følge av innføringen av IFRS 10 har konsolidert verdipapirfond som ikke tidligere var konsolidert (DNB ASA, 2015). De strukturerte foretakene er utformet for å oppnå bestemte forretningsmål. DNB oppgir at de konsoliderer investeringer når substansen mellom selskapet og den strukturerte enheten indikerer at den strukturerte enheten styres av selskapet på bakgrunn av kontraktsavtaler (DNB ASA, 2015). De informerer også om at formålet med de strukturerte enheten er å gi kundene tilgang til spesifikke porteføljer av eiendeler spesielt innen forsikring (DNB ASA, 2015).

Selv om både DNB og Storebrand har relativt lite informasjon i sine årsrapporten om hvordan de har foretatt vurderingen av om de strukturerte foretakene skal konsolideres opplyser DNB at de oppfyller kravene i IFRS 12 i forhold til hvilken informasjon som skal oppgis i notene (DNB ASA, 2015).

De regnskapsmessige effektene som fremkommer fra konsolidering av strukturerte foretak vil bli belyst i kapittel 4.3.1 *Regnskapsmessige effekter*.

4.2.5 Kontinuerlig vurdering

IFRS 10.8 sier at investor må vurdere på nytt om han kontrollerer en investering dersom fakta og omstendigheter indikerer at det har vært en endring i ett eller flere av de kumulative vilkårene i kontrollbegrepet. Det er derfor av interesse å se på årsrapportene til de berørte selskapene i perioden fra førstegangsansvendelse og frem til siste tilgjengelige årsrapport, for

---

å se om det har oppstått noen endringer tilhørende IFRS 10. Flere av selskapene har som vi vet tatt beslutninger basert på høy grad av skjønn. I situasjonen rundt Austevoll Seafood var for eksempel en avgjørende faktor skjønnsmessige vurderinger rundt nærstående parter.

Austevoll Seafood har fremdeles kontroll over Br Birkeland i årsrapporten for 2017 (Austevoll Seafood ASA, 2018). De har nå en eierandel på rett over 50 % og vurderingen på om kontroll foreligger er trolig ikke avhengig av skjønn lenger.

Akers årsrapport for 2016 opplyser om endringer i eierforholdet i Det norske oljeselskap. Som følge av en fusjon har Aker nå bare 40 % i det nye selskapet, og en annen aksjonær har 30 %. Den nye eierstrukturen har ført til at Aker ikke lenger kan kontrollere utfallet av en avstemning på selskapets generalforsamling (Aker ASA, 2017). Her er blant annet Akers absolutt og relative eierinteresse tatt i betraktning, samt oppmøte fra minoritetsaksjonærer på nylige generalforsamling i Det norske og sammenlignbare selskaper. Aker konkluderer med at de ikke har kontroll over det nye selskapet, og det nye selskapet innregnes som tilknyttet selskap (Aker ASA, 2017).

For Grieg Seafood ASA og Scatec Solar ASA er situasjonen ikke endret. Scatec begrunner konsolideringen av de berørte investeringene på samme måte som i 2013. De opplyser også om at de gjør en ny vurdering av om kontroll foreligger årlig eller når det er indikasjoner på endring (Scatec Solar, 2018).

4.2.6 Delkonklusjon

I delkapittel 4.2 og tilhørende underkapittel har målet vært å få frem hvordan selskaper har vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10. Vurderingene har hovedsakelig tatt utgangspunkt i makt-vilkåret i kontrolldefinisjonen. Flere av vurderingene har vist seg å være svært skjønnsmessige. For å avgjøre om man har de-facto-kontroll over en investering har det blitt vurdert andre aksjonærers stemmeretter, oppmøte på generalforsamling, kontraktsregulerte avtaler og nøkkelpersoner i avgjørende posisjoner. Fra situasjonen i Grieg Seafood kom det frem at det å identifisere de relevante aktivitetene er en avgjørende del av kontrollbegrepet. Det var mindre tilgjengelig informasjon om vurderingen rundt konsolideringen av strukturerte foretak, men DNB informerer om at de vurderer substansen mellom selskapet og det strukturerte foretaket.

4.3 Effekter på konsernregnskapet

I denne delen av analysen vil det bli sett nærmere på hvilke effekter kontrollbegrepet i IFRS 10 har hatt på konsernregnskapet. Det vil da bli lagt vekt på effekter rent regnskapsmessig, men også hvilke effekter IFRS 10 har hatt med tanke på informasjonen som fremkommer i konsernregnskapet.

4.3.1 Regnskapsmessige effekter

De regnskapsmessige konsekvensene av IFRS 10 oppstår når investor enten konsoliderer flere eller færre investeringer. Dersom IFRS 10 ikke fører til endring i konsolideringen for investor, får han eller ikke noen regnskapsmessige effekter av dette i konsernregnskapet.

Det skal benyttes en retropektivanvendelse ved førstegangsapplikasjon av IFRS 10 (IFRS 10.C2). Dette fører til at de berørte selskapene må omarbeide sammenligningstallene sine som om IFRS 10 alltid har vært den gjeldende standard. De fleste selskaper som ble identifisert på Oslo Børs oppga hvilket år de antok at de hadde hatt kontroll etter IFRS 10 og sammenligningstallene deres er omarbeidet i samsvar med dette.

Selskapene på Oslo Børs som var berørt av innføringen av IFRS 10 hadde tidligere regnskapsført de gjeldende investeringene etter egenkapitalmetoden i samsvar med IAS 28. Når de oppnår kontroll over investeringene må de regnskapsføre sine investeringer i samsvar med IFRS 3 som anvender overtakelsesmetoden.

Egenkapitalmetoden og overtakelsesmetoden har vesentlige forskjeller. Noe som fører til at også resultatet i de berørte selskapene kan bli vesentlig endret når de oppnår kontroll over en investering som følge av IFRS 10. Egenkapitalmetoden førstegangsinnregner investeringen til anskaffelseskost, og deretter settes den balanseførte verdien opp eller ned for å innregne investors andel av resultatet etter overtakelsestidspunktet i foretaket som det er investert i. Andelen av investors resultat i investeringen, innregnes i investors totale resultat (IAS 28.10). Overtakelsesmetoden tar utgangspunkt i at det overtakende selskapet skal innregne investeringens eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi (IFRS 3.18)

I konsernregnskapet skal transaksjoner mellom nærstående parter elimineres. Når en investering er definert som et tilknyttet selskap, elimineres transaksjonen mellom morselskapet og investeringen i samme grad som morselskapets eierandel i investeringen. En

---

investering som blir klassifisert som et datterselskap fører til at transaksjonen mellom partene elimineres 100 %. Dette får konsekvenser for selskaper som er berørt av IFRS 10, og videre i analysen skal vi se nærmere på hvordan dette påvirker konsernets resultatregnskap og balanse.

I konsernets resultatregnskap fremstilles en oversikt over inntekter og kostnader for konsernet. Dersom morselskapet har hatt store inntekter fra en av sine investeringer, som etter IFRS 10 skal konsolideres fullt ut, fører dette til en reduksjon i inntekten. Eksempelvis opplyser Scatec i sin årsrapport at en av grunnene til den store endringen i resultatet som følge av IFRS 10 er at inntekter som tidligere bare var eliminert med 39 %, nå er eliminert 100 % (Scatec Solar ASA, 2014). For Aker ASA er situasjonen en annen. De har hatt en kraftig økning i inntekten etter innføringen av IFRS 10. Dette skyldes at inntekten fra de tre investeringene som ble berørt av IFRS 10 nå er innregnet 100 % i konsernets resultatregnskap. Både Austevoll Seafood ASA og Grieg Seafood ASA har hatt en økning i sine inntekter som følge av IFRS 10, men i en mindre betydelig grad.

På samme måte som at inntektene i konsernets resultatregnskap blir eliminert som følge av konsolidering, kan også konsernets kostnader bli eliminert. I det konsoliderte resultatregnskapet til Scatec Solar ASA har de fått redusert sine kostnader med over 50 % som følge av konsolideringen (Scatec Solar ASA, 2014). Også andre poster i resultatregnskapene kan bli berørt, men inntekter og kostnader er de postene som har blitt påvirket mest blant de identifiserte selskapene på Oslo Børs.

En endring i konsolideringen som følge av IFRS 10 vil også påvirke konsernets konsoliderte balanse. Balanseoppstillingen inneholder konsernets eiendeler og hvordan disse er finansiert. Alle selskapene som ble identifisert på Oslo Børs har hatt en økning i balansesummen, se Tabell 1 for flere detaljer.

I Tabell 1 er de regnskapsmessige effektene på konsernregnskapet presentert. Tabellen inkluderer ikke de regnskapsmessige effektene for selskaper som har konsolidert strukturerte foretak. Grunnen til dette er at verken Storebrand ASA og DNB ASA oppga sammenligningstall som gjaldt eksplisitt IFRS 10. Begge selskapene fremstilte sammenligningstall for IFRS 10 og IFRS 11 samlet. Det opplyses likevel om at IFRS 10 ikke har hatt noen vesentlig innvirkning på selskapenes resultat.

Konsern	Antall nye datterselskap	Resultat (endring i %)	Balansesum (endring i %)
Aker ASA	3	108 %	102 %
Scatec Solar ASA	3	-214 %	5,8 %
Austevoll Seafood ASA	1	2,71 %	6,88 %
Grieg Seafood ASA	1	4,57 %	6,14 %

Tabell 1 Regnskapsmessige effekter på konsernregnskapet

Beregningene er hovedsakelig gjort ut fra opplysninger i årsrapporten i det året selskapet valgte å førstegangs anvende IFRS 10. Alle selskapene har gjort en omregning av sammenligningstallene i henhold til hvordan resultatet blir med IFRS 10 som gjeldende standard. For Grieg Seafood er årsrapporten fra 2015 benyttet da de i 2014 var i dialog med Finanstilsynet angående konsekvensene av IFRS 10.

Ut fra tabellen ser vi at endringen i resultatet og balansesummen er svært varierende. Hovedsakelig skyldes nok dette aktiviteten i det nye datterselskapet. Har det nye datterselskapet høye inntekter, vil dette gjenspeiles i konsernets resultat. Og har det nye datterselskapet en høy balansesum der det er lite eliminering, vil det reflekteres i konsernets balanse.

IASB uttalte i sin effektanalyse angående IFRS 10 at det ikke var ventet at standarden ville føre til store endringer på konklusjonen om kontroll foreligger (IASB, 2011). Bakgrunnen for dette er at det ikke introduseres nye konsepter, men bygger på kontrollvurderingen i IAS 27 og SIC 12. I følge analysen vil endringene i hovedsak berøre de som har kontroll uten majoriteten av stemmerettene, potensielle stemmeretter, prinsippal/ agent situasjoner og strukturerte foretak (IASB, 2011). Dette stemmer overens med funnene i analysen på Oslo Børs; det er få berørte selskaper, og bakgrunnen for at de som er berørt konsoliderer, er i hovedsak situasjonene som IASB nevner.

Selv om konsolidering av strukturerte foretak ikke hadde noen vesentlig effekt på konsernregnskapet, kan konsekvensene av å ikke konsolidere strukturerte foretak som investor kontrollerer, bli svært vesentlig. Her kan det eksempelvis vises til Enron-skandalen der selskapet hadde en rekke strukturerte foretak (den gang SPE) som ikke var konsolidert.

4.4.1.1 Delkonklusjon

De regnskapsmessige konsekvensene kommer av at investor enten må konsolidere flere eller færre investeringer. Når et selskap går fra å benytte egenkapitalmetoden til full konsolidering, fører dette blant annet til at poster som tidligere var innregnet i forhold til

---

eierandelen i investeringen nå blir konsolidert 100 %. For selskapene som ble identifisert på Oslo Børs ble de regnskapsmessige effektene på konsernregnskapet svært varierende både for resultatregnskapet og balansesummen. Konsolidering av strukturerte foretak hadde ikke vesentlige effekter på konsernregnskapet.

4.3.2 Andre effekter på konsernregnskapet

I problemstillingen blir det spurt eksplisitt om hvilke effekter IFRS 10 har hatt på konsernregnskapet. De regnskapsmessige effektene er blitt belyst, men det kan også være interessant å se på hvilke andre effekter innføringen av IFRS 10 har hatt på konsernregnskapet, herunder økt bruk av skjønn, og hvilken informasjon IFRS 10 gir regnskapsbrukerne.

4.4.2.1 Økt bruk av skjønn

I kapittel 4.2 *Vurdering av konsolidering* ble det gjennomgått hvordan børsregistrerte foretak vurderer om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10. I denne gjennomgangen fremkommer det at flere av vurderingene krever betydelig bruk av skjønn. Dette gjelder både de som har opplevd endringer som følge av IFRS 10, og de som ikke har opplevd endringer. Her kan det eksempelvis nevnes situasjoner i tilknytning til vurderingen av de-facto-kontroll som for eksempel vurdering av nærstående parter.

Som vi så i to situasjoner kom både Austevoll Seafood ASA og Grieg Seafood ASA til andre konklusjoner enn Finanstilsynet på spørsmålet om kontroll foreligger. Austevoll Seafood understreker at vurderingene i stor grad er basert på skjønn. Dette viser at to identiske situasjoner kan få ulikt utfall utfra hvordan vurderingene vektlegges. I en vurdering som er preget av høy grad av skjønn kan det også tenkes at selskapene har incentiver til å vektlegge ulike faktorer i vurderingen for å oppnå ønsket resultat, og på den måten misbruke situasjonen.

Ut fra de overnevnte eksemplene kan det diskuteres om den økte bruken av skjønn i IFRS 10 er med på å svekke sammenlignbarheten mellom selskapene. Brukerne av konsernregnskapet vil derfor være avhengig av informasjon om hvilke vurderinger som er blitt tatt for å avgjøre om kontroll foreligger. IFRS 12, som ble utgitt på samme tid som IFRS 10, skal sikre at brukerne får tilstrekkelig informasjon i disse situasjonene. Dette kan vi også se i årsrapportene til de berørte selskapene. Scatec Solar har for eksempel i note 1 opplyst om

vurderinger som avhenger av skjønn. Her trekkes IFRS 10 frem og det forklares hva selskapet har basert sine vurderinger på.

4.4.2.2 Hvilken informasjon gir IFRS 10 regnskapsbrukerne?

I teorikapittelet *2.1 kort om IFRS og det konseptuelle rammeverket* ble de kvalitative egenskapene informasjon må ha for at den skal være beslutningsnyttig for regnskapsbrukeren gjennomgått. I den forbindelse kan det være interessant å diskutere informasjonen IFRS 10 formidler opp mot disse kvalitetskravene.

For at informasjonen skal være beslutningsnyttig, må den være relevant og troverdig representert. Informasjon er relevant når den er i stand til å utgjøre en forskjell i den beslutningen som tas av brukeren, og kjennetegnes ved at den har prediksjonsverdi, bekreftelsesverdi, og at den er vesentlig. I vurderingen av om informasjonen IFRS 10 tilføyer er relevant, kan det vises til at kontrolldefinisjonen i standarden legger vekt på at en investering skal konsolideres når investør faktisk kontrollerer den, og ikke bare når den kontrolleres juridisk sett. For tre av selskapene i analysen (Aker, Austevoll Seafood og Scatec Solar) har vi eksempelvis sett at de før innføringen av IFRS 10 ikke konsoliderte de aktuelle investeringene fordi de juridisk sett ikke hadde kontroll, men faktumet var at de likevel kunne kontrollere investeringene. Slik jeg ser det, gir IFRS 10 et mer helhetlig inntrykk av kontrollsituasjonen, og vil dermed kunne utgjøre en forskjell i den beslutningen som tas av brukeren.

Som vi har sett i kapittel *4.4.1 Regnskapsmessige effekter* fører konsolideringen til at investeringens inntekter, kostnader, eiendeler og egenkapital og gjeld kommer tydeligere frem i konsernets finansregnskap. Dette vil være med på å øke brukernes prediksjonsverdi og bekreftelsesverdi ved at brukerne får et bedre inntrykk av hvordan den faktiske underliggende situasjonen i konsernet er. Her tenkes det da spesielt på om noen av investeringene som kommer til syne etter innføringen av IFRS 10 kan påvirke selskapets resultat i vesentlig grad.

Det andre grunnleggende kvalitative kvalitetskravet er som nevnt troverdig representasjon. For at informasjonen skal være troverdig representert, skal den være fullstendig, nøytral og uten feil. Troverdighetskravet kan på bakgrunn av dette diskuteres opp mot de skjønnsmessige vurderingene fra delkapittel *4.4.2.1 Bruk av skjønn*. Nøytral informasjon kjennetegnes ved at den ikke skal villedde regnskapsbrukeren. Et spørsmål blir dermed om de

---

skjønnsmessige vurderingene i noen tilfeller kan villedde regnskapsbrukeren? Den økte bruken av skjønn kan i føre til at informasjonen som fremkommer i konsernregnskapet blir ulik i to identiske situasjoner. Dette så vi i Austevoll Seafood og Grieg Seafood der deres konklusjon på kontrollspørsmålet ikke ble godkjent av Finanstilsynet.

Et av de forsterkede kvalitetskravene som her kan være relevant å diskutere er sammenlignbarhet. I delkapittel 4.4.2.1 *bruk av skjønn* ble det konkludert med at økt bruk av skjønn kunne svekke sammenlignbarheten ved at to identiske situasjoner ble vurdert ulikt. Et moment som trekker i andre retning her er at IFRS 10 inneholder en kontrolldefinisjon som gjelder for alle typer investeringer. Videre opplyste Aker ASA i sin årsrapport at de ikke konsoliderte faktisk kontrollerte investeringer etter IAS 27 fordi standarden ikke var tydelig på dette området. IFRS 10 opplyser derimot spesifikt om konsolidering av faktisk kontrollerte investeringer, noe som gjør at usikkerheten rundt dette forsvinner og fører til mer sammenlignbarhet på tvers av selskaper.

4.4.2.4 Delkonklusjon

I denne delen av oppgaven har vi sett at informasjonen som fremkommer i konsernregnskapet kan preges av økt bruk av skjønn, for eksempel ved at en situasjon blir vurdert ulikt av forskjellige personer. IFRS 10 øker beslutningsnyten til informasjonen som fremkommer i konsernregnskapet ved at informasjonen blir mer relevant når den gir et helhetlig inntrykk av kontrollsituasjonen. Troverdige representasjon kan svekkes dersom regnskapsbrukeren blir villedet av de skjønnsmessige vurderingene. På bakgrunn av dette er det viktig med grundige opplysninger om vurderingene som har blitt tatt.

5. Avslutning

I dette kapitlet oppsummeres de viktigste funnene i oppgaven for å besvare problemstillingen. Det blir en kort gjennomgang av oppgavens svakheter, samt forslag til videre forskning.

5.1 Oppsummering og konklusjon

Denne oppgaven hadde som formål å se nærmere på hvordan IFRS 10 har påvirket børsregistrerte foretak. Det ble tatt utgangspunkt i følgende problemstilling; *Hvordan har børsregistrerte selskaper i Norge vurdert om de skal konsolidere en investering etter innføringen av IFRS 10, og hvilke effekter har dette hatt på konsernregnskapet?*

Ved innføring av IFRS 10 ble regnskapsprodusentene introdusert for et nytt kontrollbegrep for å avgjøre om selskapet skal konsolidere en investering. Kontrollbegrepet tar utgangspunkt i at investor kontrollerer et foretak når han er eksponert for eller har rettigheter til variabel avkastning fra sitt engasjement i foretaket, og har mulighet til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over foretaket. En vesentlig endring fra IAS 27 er at IFRS 10 inneholder veiledning for hvordan investor kan kontrollere et foretak der han ikke har majoriteten av stemmerettene. Dette blir omtalt som de-facto-kontroll.

For å besvare problemstillingen har jeg gjennomført en analyse av selskapene på Oslo Børs for å identifisere selskaper som var berørt av IFRS 10. Her ble det identifisert seks selskaper som oppga at de hadde hatt endringer som følger av innføringen. To av disse selskapene hadde endret konsolidering av strukturerte foretak. Et viktig funn i undersøkelsen var også at selv om et selskap ikke hadde endringer som følge av IFRS 10 så førte det nye kontrollbegrepet til økt bruk av skjønn i vurderingen.

Hvordan har selskapene vurdert om de skal konsolidere en investering?

For å kunne konsolidere en investering, må alle de tre vilkårene i kontrolldefinisjonen jf. IFRS 10.7 være oppfylt. Investor må derfor vurdere disse tre vilkårene hver for seg og konstantere at han oppfyller vilkårene. I analysen har vi sett at det var makt-vilkåret som var av vesentlig betydning i vurderingen. Makt-vilkåret sier at investor må ha eksisterende rettigheter til å styre de relevante aktivitetene i investeringen. På bakgrunn av dette ble det i

---

analysen fokusert på de berørte selskapenes vurdering av eksisterende rettigheter og relevante aktiviteter.

I diskusjonen rundt relevante aktiviteter utmerket Grieg Seafood seg. Grieg Seafood vurderte i utgangspunktet de relevante aktivitetene i den aktuelle investeringen blant aktiviteter som krevde enstemmighet blant begge aksjonærene. Finanstilsynet vurderte derimot de relevante aktivitetene var markedsføring, kundeutvikling, salg, innkjøp og logistikk. Forutsetningen for dette var at disse aktivitetene i betydelig grad påvirket avkastningen fra investeringen.

I IFRS 10 kan investor ha eksisterende rettigheter til å kontrollere en investering uten at han har majoriteten av stemmerettene (de-facto-kontroll). I vurderingen av eksisterende rettigheter utmerket Aker, Austevoll Seafood og Scatec Solar seg. Disse selskapene har etter innføringen av IFRS 10 konsolidert «de-facto-kontrollerte-investeringer». Selskapene opplyser om at vurderingene i flere tilfeller er svært avhengig av skjønn. Faktorer som blir vektlagt i denne vurderingen er blant annet andre aksjonærers stemmeretter, oppmøte på generalforsamling og nøkkelpersoner i avgjørende posisjoner. Dette er faktorer som også nevnes spesifikt i IFRS 10, noe som viser at selskapene har vektlagt det standarden presiserer i sin vurdering av om de har eksisterende rettigheter.

Når det gjelder konsolidering av strukturerte foretak var det mindre informasjon tilgjengelig i de berørte selskapenes årsrapporter. DNB vurderer substansen mellom selskapet og det strukturerte foretaket når de skal avgjøre kontrollspørsmålet.

Hvilke effekter har dette hatt på konsernregnskapet?

De regnskapsmessige konsekvensene av IFRS 10 oppstår når investor enten konsoliderer flere eller færre investeringer. Når et selskap går fra å benytte egenkapitalmetoden til full konsolidering, fører dette blant annet til at poster som tidligere var innregnet i forhold til eierandelen i investeringen nå blir konsolidert 100 %. For de fire selskapene på Oslo Børs som informasjon var tilgjengelig for, var resultatet svært varierende både på resultatregnskapet og balansesummen.

Det har også blitt diskutert andre effekter på konsernregnskapet. Vi har sett at økt bruk av skjønn kan føre til at to like situasjoner blir vurdert ulikt. Dette kom spesielt godt frem i vurderingen til Austevoll Seafood. For å konkludere med at de hadde de-facto-kontroll over Br. Birkeland, ble det gjort flere vurderinger som krevde utstrakt bruk av skjønn. Her kan det

blant annet nevnes vurderinger tilknyttet nærstående parter. Austevoll Seafood og Finanstilsynet kom i denne situasjonen til ulike konklusjoner på kontrollspørsmålet. Ved økt bruk av skjønn er det viktig med tilstrekkelig noteopplysninger for å informere brukerne om vurderingene som har blitt gjort.

Informasjonen IFRS 10 tilføyer konsernregnskapet har blitt diskutert opp mot de kvalitative kvalitetskravene i det konseptuelle rammeverket. Informasjonen IFRS 10 tilføyer er relevant ved at konsolidering av de-facto-kontrollerte-investeringer gir et mer helhetlig inntrykk av kontrollsituasjonen. Dette fremkommer i regnskapet når investeringer som i vesentlig grad påvirker konsernet blir mer synlig i konsernregnskapet. Om informasjonen er troverdig representert er blitt diskutert opp mot den økte graden av skjønnsmessige vurderinger. Disse vurderingene kan svekke nøytraliteten og i noen tilfeller føre at konsernregnskapet må rettes opp ved senere anledninger. Dette så vi blant annet i situasjonen til Austevoll Seafood.

5.2 utfordringer og svakheter ved oppgaven

Denne oppgaven er skrevet av en person, vanligvis skriver to personer sammen, noe som har ført til at det noen ganger har vært utfordrende å analysere enkelte situasjoner. Oppgaven kunne blitt bedre om jeg hadde hatt noen å diskutere ideer og problemer med. IFRS 10 var en relativt ny standard for meg så jeg hadde derfor lite innsikt i den før jeg begynte arbeidet.

Den største svakheten med oppgaven finnes i analysedelen. All informasjon i denne delen fremkommer av sekundærdata. Primærdata, for eksempel i form av intervjuer eller spørreundersøkelser, kunne gått mer i dybden på hvordan selskaper forholder seg til IFRS 10.

5.3 Forslag til videre forskning

Siden IFRS 10 har vært i bruk noen år kunne det vært interessant og gått i dybden på hva regnskapsprodusentene og regnskapsbrukerne synes om standarden. Ved hjelp av intervjuer av berørte selskaper vil en trolig kunne få mye relevant informasjon. Det kunne også vært av interesse å se om regnskapsbrukerne synes at informasjonen IFRS 10 tilføyer konsernregnskapet samsvarer med kvalitetskravene i rammeverket.

I oppgaven er det gjennomført en analyse av selskapene på Oslo Børs. Det kunne vært spennende å gjennomføre en tilsvarende analyse i andre jurisdiksjoner for å se om resultatet var sammenfallende. I denne sammenheng kunne det også vært interessant å se hvilke vurderinger som vektlegges, og om dette samsvarer med selskapene på Oslo Børs.

6. Referanser

Aker ASA, (2014). *Aker ASA Årsrapport 2013*, Oslo: Aker ASA.

Aker ASA, (2015). *Aker ASA Årsrapport 2014*, Oslo: Aker ASA.

Aker ASA, (2017). *Aker ASA Årsrapport 2016*, Oslo: Aker ASA.

Arendal Fossekompagni ASA, (2015). *Årsrapport 2014*, Froland: Arendal Fossekompagni ASA.

Ausetvoll Seafood ASA, (2018). *Ausetvoll Seafood ASA Årsrapport 2017*, Storebø.: Ausetvoll Seafood ASA.

Ausetvoll Seafood ASA, (2015). *Ausetvoll Seafood ASA Årsrapport 2014*, Storebø.: Ausetvoll Seafood ASA.

BDO, (2013). *Need to know IFRS 10*. [Internett]

Tilgjengelig fra: [https://www.bdo.global/getattachment/Services/Audit-Assurance/IFRS/Need-to-Know/Need-to-Know-IFRS-10-\(print\)-\(1\).pdf.aspx?lang=en-GB](https://www.bdo.global/getattachment/Services/Audit-Assurance/IFRS/Need-to-Know/Need-to-Know-IFRS-10-(print)-(1).pdf.aspx?lang=en-GB)
[Funnet 19. september 2017]

Bernhoft , A.-C., (2015). IFRS i 2014-regnskapet. *Magma*, januar 2015 [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.magma.no/ifrs-i-2014-regnskapet> [Funnet 19. september 2018]

Bernhoft, A.-C., Kvifte , S. S. & Røsok, K. O., (2018). *IFRS i Norge - en håndbok 8. utgave*. Bergen: Fagbokforlaget.

Brinkmann , S. & Tanggaard, L., (2012). *Kvalitative metoder*. Oslo: Gyldendal.

Deloitte, (2012). *A practical guide to implementing IFRS 10*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/ca/Documents/audit/ca-en-audit-clearly-ifrs-consolidated-financial-statements-ifrs-10.pdf> [Funnet 8. oktober 2018]

DNB ASA, (2015). *DNB ASA Annual report 2014*, Oslo: DNB ASA.

EFRAG, (2012). *Feedback report on field-tests on IFRS 10, IFRS 11 and IFRS 12*.

[Internett]

Tilgjengelig fra:

http://old.efrag.org/files/EFRAG%20public%20letters/Consolidation/Feedback_report_on_filed_tests_on_IFRS_10_IFRS_11_and_IFRS_12.pdf [Funnet 11. oktober 2018]

ESMA, (2016). *ESMA Report on Enforcement and Regulatory Activities of Accounting Enforcers in 2015*. [Internett]

Tilgjengelig fra: https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-410_esma_report_on_enforcement_and_regulatory_activities_of_accounting_enforcers_in_2015.pdf [Funnet 11. oktober 2018]

Europalov, (2015). *IFRS-forordningen: bruk av internasjonale regnskapsstandarder*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://europalov.no/rettsakt/ifrs-forordningen-bruk-av-internasjonale-regnskapsstandarder/id-3050> [Funnet 1. november 2018]

EY, (2012). *Applying IFRS in Banking and Capital Markets*. [Internett]

Tilgjengelig fra:

[https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS_10/\\$FILE/Applying%20IFRS%2010.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Applying_IFRS_10/$FILE/Applying%20IFRS%2010.pdf) [Funnet 28. september 2018]

Finanstilsynet, (2015). *Kontroll av finansiell rapportering Austevoll Seafood ASA*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/brev/2015/kontroll-av-finansiell-rapportering2/> [Funnet 6. september 2018]

Finanstilsynet, (2015b). *Kontroll av finansiell rapportering Grieg Seafood ASA*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.finanstilsynet.no/nyhetsarkiv/brev/2015/kontroll-av-finansiell-rapportering7/> [Funnet 6. september 2018]

Gluzová, T., (2015). *The adoption of IFRS 10 and its impact on the scope of consolidation*, [internett]

Tilgjengelig fra: <http://aak.cms.opf.slu.cz/pdf/2015/4/Gluzova.pdf> [Funnet 14. november 2018]

Grennes, T., (2012). *Hvordan kan du vite om noe er sant?*. Latvia: Cappelen Damm.

Grieg Seafood ASA, (2015). *Grieg Seafood Årsrapport 2014*, s.l.: Grieg Seafood ASA.

Halvorsen, K., (2008). *Å forske på samfunnet*. Oslo: Cappelen Damm.

IASB, (2011). *Effect analysis IFRS 10 and IFRS 12*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <http://archive.ifrs.org/Current-Projects/IASB-Projects/Consolidation/Consol-disclosure/Documents/Effect-Analysis-IFRS%2010-and-IFRS-12-Updated-July-2013.pdf> [Funnet 15. september 2018]

IASB, (IFRS 10 BC) (mai 2011). *IFRS 10 Konzernregnskap Basis for conclusions*. IFRS Foundation Publications Department.

IASB, (2018) *The Conceptual Framework for Financial Reporting*. 2018: IFRS Foundation

IASB, (2018). *Who we are and what we do*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.ifrs.org/-/media/feature/about-us/who-we-are/who-we-are-english-2018-final.pdf> [Funnet 22. oktober 2018]

IASB, (2018b). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/conceptual-framework/#about> [Funnet 22. oktober 2018]

Picker, R. Clark, K. Dunn, J. Kolitz, D. Livne, G. Loftus, J. van der Tas, L., (2016). *Applying IFRS Standards*. 4 red. London: Wiley.

Scatec Solar ASA, (2014). *Annual report 2013*, Oslo: Scatec Solar.

Scatec Solar, (2018). *Annual report 2017*, Oslo: Scatec Solar.

Schwencke, H. R., (2003). Regnskapsloven tilpasses internasjonale regnskapsstandarder (IAS/IFRS) i 2005. *Magma*, juni 2003 [Internett]

Tilgjengelig fra: <https://www.magma.no/regnskapsloven-tilpasses-internasjonale-regnskapsstandarder-ias-ifrs-i-2005> [Funnet 7. november 2018]

Spiceland, D., Thomas, W. & Herrmann, D., (2014). *Financial Accounting*. 3. red. McGraw-Hill Education.

Store norske leksikon, (2018). *metode*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/metode> [Hentet 1. november 2018]

Storebrand ASA, (2015). *Annual report 2014*, s.l.: Storebrand ASA.

Zijl, W. v. & Maroun, W., (2014). *Discipline and punish: Exploring the application of IFRS 10 and 12 . I: Critical Perspectives of Accounting*. Sør-Afrika. s. 42-58

Regnskapsstandarder:

IAS 8 (IASB). (2003, desember) *Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil*. London: IFRS Foundation Publications Department

IAS 27 (IASB). (ny utgave 2011, mai) *Separat finansregnskap*. London: IFRS Foundation Publications Department

IAS 28 (IASB). (ny utgave 2011, mai) *Investering i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet*. London: IFRS Foundation Publications Department

IFRS 3 (IASB). (2003, januar). *IFRS 3 Virksomhetssammenslutninger*. London: IFRS Foundation Publications Department

IFRS 10 (IASB). (2011, mai). *IFRS 10 Konsernregnskap*. London: IFRS Foundation Publications Department

IFRS 11 (IASB). (2011, mai). *IFRS 11 Felleskontrollerte ordninger*. London: IFRS Foundation Publications Department

IFRS 12 (IASB). (2011, mai). *IFRS 12 Opplysninger om interesser i andre foretak*. London: IFRS Foundation Publications Department

Lover:

Regnskapsloven (rskl). (1998). Lov om årsregnskap m.v. av 17 juli 1998 nr. 5

Vedlegg 1

Liste over selskaper på Oslo Børs 4. september 2018. Hentet fra Oslo Børs sin hjemmeside².

ABG Sundal Collier Holding ASA	GC Rieber Shipping ASA	PCI Biotech Holding ASA
Aega ASA	Gjensidige Forsikring ASA	Petroleum Geo - Services ASA
AF Gruppen ASA	Golden Ocean Group Ltd.	Petrolia SE
African Petroleum Corporation Limited	Goodtech ASA	Philly Shipyard ASA
Akastor ASA	Grieg Seafood ASA	Photocure ASA
Aker ASA	Gyldendal ASA	Pioneer Property Group ASA
Aker BP	Havfisk ASA	Polarcus Ltd
Aker solutions	Havila Shipping ASA	Polaris Media ASA
AKVA Group ASA	Havyard Group ASA	Prosafe SE
American Shipping Company ASA	Hexagon Composites ASA	Protector Forsikring ASA
Apptix ASA	Hiddn Solutions ASA	Q-Free ASA
Aqua Bio Technology ASA	Hofseth BioCare ASA	Questerre Energy Corporation
Aqualis ASA	Hugo Games A/S	RAK Petroleum plc
Archer Limited	Hunter Group ASA	Reach Subsea ASA
Arcus ASA	Høegh LNG Holdings Ltd	REC Silicon ASA
Arendals Fossekompagni ASA	IMSK SE	RomReal Ltd.
Asetek A/S	IDEX ASA	S.D. Standard Drilling PLC
Atea ASA	Incus Investor ASA	Saferoad Holding ASA
Atlantic Petroleum P/F	Infront ASA	Saga Tankers ASA
Austevoll Seafood ASA	Insr Insurance Group ASA	SalMar ASA
Avance Gas Holding Ltd.	InterOil Exploration and Production ASA	Salmones Camanchaca S.A.
Avocet Mining PL	Itera ASA	SAS Group AB
Awilco Drilling PLC	Jinhui Shipping and Transportation Limit	Scanship Holding
Awilco LNG ASA	KID ASA	Scatec Solar ASA
Axactor SE	Kitron ASA	Schibsted ASA
B2Holding ASA	Komplett Bank ASA	SeaBird Exploration PLC
Belships ASA	Kongsberg Automotive Holding ASA	Seadrill Limited
Bergen Group ASA	Kongsberg Gruppen ASA	Self Storage Group ASA
BerGenBio AS	Kværner ASA	Selvaag Bolig ASA
Bionor Pharma ASA	Lerøy Seafood Group ASA	Sevan Marine ASA
Biotech Pharmacon ASA	Link Mobility ASA	Shelf Drilling, Ltd.
Birdstep Technology ASA	Magseis ASA	Siem Offshore Inc
Bonheur ASA	Marine Harvest ASA	Sbanken ASA
Borgestad ASA	Medi-Stim ASA	Solstad Farstad ASA
Borr Drilling Limited	MPC Container Ships ASA	Songa Bulk ASA
Borregaard ASA	Multiconsult ASA	SpareBank 1 SR-Bank ASA
Bouvet ASA	Napatech A/S	Spectrum ASA
BW LPG Limited	Navamedic ASA	Star Bulk Carriers Corp.
BW Offshore Limited	NattoPharma ASA	Stolt-Nielsen Limited
Byggma ASA	NEL ASA	Storebrand ASA
ContextVision AB	Next Biometrics Group ASA	Storm Real Estate ASA
Crayon Group Holding ASA	NextGenTel Holding ASA	StrongPoint ASA
Cxense ASA	Nordic Mining ASA	Subsea 7 SA
Data Respons ASA	Nordic Nanovector ASA	Tanker Investments Ltd
DNB ASA	Nordic Semiconductor ASA	Targovax ASA
DNO ASA	Norsk Hydro ASA	Team Tankers International Ltd.
DOF ASA	North Energy ASA	Telenor ASA
EAM Solar ASA	Northern Drilling Ltd.	TGS-NOPEC Geophysical Company ASA
Eidesvik Offshore ASA	Norway Royal Salmon ASA	The Scottish Salmon Company Ltd
Ekonnes ASA	Norwegian Air Shuttle ASA	Thin Film Electronics ASA
Electromagnetic Geoservices ASA	Norwegian Energy Company ASA	Tomra Systems ASA
Element ASA	Norwegian Finans Holding ASA	Treasure ASA
Elkem ASA	Norwegian Property ASA	TTS Group ASA
EMAS Offshore Limited	NRC Group ASA	Unified Messaging Systems ASA
Entra ASA	NTS ASA	Veidekke ASA
EVRY ASA	Ocean Yield ASA	Vistin Pharma ASA
Europris ASA	Oceanteam ASA	Voss Veksel- og Landmandsbank ASA
Equinor ASA	Odfjell Drilling Ltd	Webstep ASA
Fjord1 ASA	Odfjell SE	Wentworth Resources Ltd
Fjordkraft Holding ASA	Olav Thon Eiendomsselskap ASA	Wallenius Wilhelmsen Logistics ASA
FLEX LNG LTD	Orkla ASA	Wilh. Wilhelmsen Holding ASA
Fred. Olsen Energy ASA	Otello Corporation ASA	Wilson ASA
Frontline Ltd	P/f Bakkafrøst	XXL ASA
Funcom N.V	Panoro Energy ASA	Yara International ASA
Gaming Innovation Group Inc	Pareto Bank ASA	Zalaris ASA

² <https://www.oslobors.no/Oslo-Boers/Notering/Aksjer-egenkapitalbevis-og-retter-til-aksjer/Oslo-Boers-og-Oslo-Axess/Noterte-selskapers-hjemstet>